

TİCARET UNVANLARINDA EK KULLANIMI

THE USE OF ADDITIONS IN TRADE NAMES

Dr. Ahmet Fatih ÖZKAN*

ÖZET

Tacirlerin ticaretlerinde kullandıkları isme "ticaret unvanı" denilmektedir. Kullanılmasını zorunlu tuttuğu ticaret unvanlarının oluşturulması açısından Türk Ticaret Kanunu (TTK), tacirlere kısmi bir serbesti tanımıştır. Buna göre ticaret unvanlarını oluştururken tacirler, ticaret unvanlarında kanunen bulunması gereken ibareleri mutlaka kullanmak ve bulunmaması gereken, başka bir deyişle bulunması yasak olan ibareleri kullanmaktan kaçınmak ve belli bir makamın iznine bağlı olan ibareleri izinsiz kullanmamak noktasında iki temel sınırlamaya tabi tutulmuşlardır. Ticaret unvanlarında ek kullanımı esasen tacirlerin takdirine bırakılmışsa da, TTK'da eklerin nasıl olabileceğine ve nasıl olamayacağına ilişkin yasal bir çerçeve çizilmiştir. Bu bağlamda ticaret unvanlarına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali isimlerden oluşan ekler eklenebilir. Diğer taraftan ekler, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamalı, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına neden olacak nitelikte bulunmamalıdır. Bu maddede ticaret unvanlarında ek kullanımına ilişkin TTK ve ilgili ikincil mevzuattaki yasal çerçeve incelenmektedir.

Anahtar sözcükler: Ticaret unvanı, Ek, Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ

ABSTRACT

The name that is used by merchants in their commercial transactions is called "trade name". The Turkish Commercial Code (TCC) requires the use of trade names and grants merchants partial freedom in forming their trade names. Accordingly, merchants are subject to two main limitations in that they must use the mandatory statutory expressions in their trade names in all cases and must refrain from using expressions that are either prohibited to use or cannot be used without prior permission of a certain authority. Although the use of additions in trade names is essentially at the discretion of merchants, the TCC envisages a legal framework on how additions may and may not be formed. In this respect, additions may define the features of the undertaking or describe the identity of the persons shown in trade names or simply be a fantasy name. On the other hand, additions shall not be contrary to reality or to the public order, nor shall they be misleading on the part of third parties. This article analyses the legal framework in the TCC and relevant secondary legislation on the use of additions in trade names.

Keywords: Trade name, Addition, Communiqué on Trade Names

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi. PhD (University of Sussex/İngiltere), LL.M. (Ekonomi Hukuku/Bilkent Üniversitesi)
(e-mail: fatihozkan@gazi.edu.tr) (Geliş Tarihi: 06.09.2018 / Kabul Tarihi: 29.09.2018)

I. GENEL OLARAK TİCARET UNVANI

Arapça kökenli bir sözcük olan “unvan”; “san”, “ün” anlamına gelmektedir.¹ Sözcük anlamı itibarıyla “san”, “bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, unvan, titr” olarak tanımlanmaktadır.² Bu tanım uyarınca unvan, esasen bir “isim”dir. Kişi, kendi ismi ve soy ismi yerine veya ona ek olarak yaptığı işe (örneğin yönetim kurulu başkanı, dernek genel sekreteri vs.), mesleğine (örneğin kaymakam, avukat vs.) veya çoğu zaman nezakete yönelik bir hitap biçimi olarak toplum içindeki konumuna (örneğin ağa, İzmirli vs.) ilişkin olarak unvan kullanabilir veya bir unvanla anılabilir. Unvan, genel bir ibare olup, yapılan işe veya mesleğe göre çeşitli türleri de bulunmaktadır, örneğin “doçent”, “doktor” gibi akademik unvanlar veya “yüksek mühendis”, “iç mimar” gibi mesleki unvanlar. Unvan denilince akla en çok gelen örneklerden biri de şüphesiz “ticaret unvanı”dır. Ticaret erbabının, yani tacirlerin ticaretlerinde kullandıkları isme “ticaret unvanı” (Firma; trade name, business name) ismi verilmektedir.³ Her gerçek

kişinin isim ve soy isminden oluşan medeni bir ismi olduğu gibi tacirlerin de ticari yaşamda kendilerini tanıtan ve diğer tacirlerden ayırmaya yarayan ticaret unvanları vardır.⁴

Ticaret unvanı, tacirlerin ticari işlerinde kısaltılmış bir isme olan ihtiyaçları ve ticari işletme aracılığıyla kurulan ilişkileri koruma ve sürdürme hususundaki menfaatleri sonucu doğmuştur.⁵ Hukuk düzeninin kendisine birtakım sonuçlar bağlaması nedeniyle ticaret unvanlarına ilişkin esaslar mevzuatta çeşitli düzenlemelere tabi tutulmuştur. Ticaret unvanlarını düzenleyen temel kanun, 6102 sayılı TTK’dır.⁶ TTK’da ticaret unvanının tanımına yer verilmemiş olup, yalnızca tacirlerin ticaret unvanı kullanma ve bunu ticaret siciline tescil ettirme zorunluluğuna işaret edilmiştir. TTK’nın 18(1). maddesinde belirtildiği üzere “tacir... kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek[le] yükümlüdür”, 39(1). madde uyarınca “[h]er tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır”, yine 40(1). madde uyarınca “[h]er tacir... seçtiği ticaret unvanını... ticaret siciline tescil ve ilan ettirir”. Ticaret unvanı tacirler için geçerli olduğundan tacir olmayanların (örneğin esnafların) ticaret unvanından söz edilemez.⁷

¹ Arapça’dan Türkçe’ye geçen “unvan” sözcüğünü ifade etmek üzere günlük yaşamda kimi zaman “ünvan” şeklinde bir sözcüğe rastlansa da Türk Dil Kurumu’nun Yazım Kılavuzu uyarınca “ünvan” yanlış bir kullanımdır. Bununla birlikte günlük telaffuzda daha çok “ünvan” sözcüğü kullanılmaktadır.

² Kaynak: <http://www.tdk.gov.tr> s.e.t. 03.07.2018.

³ **Ülgen**, Hüseyin & **Helvacı**, Mehmet & **Kendigelen**, Abuzer & **Kaya**, Arslan & **Nomer Ertan**, N. Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 391 (“[Ticaret unvanı], tacirin ticari işletmesine ilişkin iş ve işlemlerinde kullandığı ad[dır]”); **Arkan**, Sabih (2017) Ticari İşletme Hukuku, 23. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları, s. 271 (“Ticaret unvanı, tacirin, ticari işletmesine ilişkin işlemleri yaparken kullandığı isimdir.”); **Ayhan**, Rıza & **Çağlar**, Hayrettin (2017) Ticari İşletme Hukuku, 10. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 311 (“[Ticaret unvanını, tacirlerin, ticari işletmesine ilişkin işlemlerinde kullandıkları ad şeklinde tanımlayabiliriz.”); **Bahtiyar**, Mehmet (2017) Ticari İşletme Hukuku, 18. Bası, İstanbul, Beta Kitabevi, s. 129 (“Ticaret unvanı, tacirin ticari iş ve eylemlerinde kullandığı adıdır.”); **Aslan**, İ. Yılmaz (2018) Ticaret Hukuku Dersleri, 12. Bası, Bursa, Ekin Yayınevi, s. 56 (“Ticaret unvanı, tacirin ticari işletmesine ilişkin işlemlerini yaparken kullandığı ada denir.”); **Kayar**, İsmail (2017) Ticaret Hukuku, 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 163 (“Ticaret unvanı, taciri diğer tacirlerden ayıran ve tacirin ticari işletmesiyle ilgili işlemlerinde kullandığı isimdir.”); **Kayihan**, Şaban & **Yasan**, Mustafa (2017) Ticaret Hukuku, 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 105 (“Ticaret unvanı, tacirin ticari işletmesine ilişkin iş

ve işlemlerinde kullandığı ve bu sayede taciri işaret eden, taciri diğer tacirlerden ayıran bir tanıtmaya aracıdır.”); **Bilgili**, Fatih & **Demirkapı**, Ertan (2018) Ticaret Hukuku Bilgisi, 13. Bası, Bursa, Dora Yayınevi, s. 111 (“Ticaret unvanı tacirin ticari adıdır.”); **Bozkurt**, Tamer (2017) Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Legem Yayıncılık, s. 240 (“Ticaret unvanı, tacirlerin ticaret alanında işletmeleri ile ilgili yaparken kullandığı, devredilebilen, ekonomik değeri olan addır.”).

⁴ **Bozer**, Ali & **Göle**, Celal (2017) Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları, s. 159.

⁵ **Boyacıoğlu**, Cumhur (1995) ‘Ticaret Unvanı’ (Yüksek Lisans), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 5.

⁶ TTK dışında ticaret unvanlarına ilişkin esaslar içeren yürürlükteki ikincil mevzuat, 14.02.2014 tarih ve 28913 sayılı Resmi Gazete’de (RG) yayımlanan Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ ile 27.01.2013 tarih ve 28541 sayılı RG’de yayımlanan Ticaret Sicili Yönetmeliği’nin (TSY) ilgili hükümleridir (m. 42-46).

⁷ TTK’nın 15. maddesinde TTK’nın uygulama alanı dışında kalan esnaflar hakkında da uygulanacak maddeler arasında ticaret unvanına ilişkin TTK m. 39 vd. hükümlerine atıfta bulunulmadığından, esnafların ticaret unvanı oluşturma ve kullanma zorunluluğu olmadığı sonucuna ulaşılır.

II. TİCARET UNVANLARINA İLİŞKİN TTK'DA BENİMSENEN SİSTEM

Öğretide ticaret unvanlarının belirlenmesine ilişkin TTK'da benimsenen sistem açıklanırken “*serbestlik sistemi*” (veya “tam serbestlik”), “*gerçeklik sistemi*” (veya “tam gerçeklik”) ve “*karma sistem*” şeklinde bir sınıflandırmaya yer verildiği görülmektedir. Bu sınıflandırmada serbestlik sistemi, ticaret unvanlarının hiçbir kısıtlama olmadan, tacirlerce serbestçe seçilebildiği ve İngiliz hukukunun dahil olduğu Anglo-Sakson hukuk sisteminde bulunan sistem; gerçeklik sistemi, ticaret unvanlarının tacirlerin gerçek durumunu yansıtmak zorunda olduğu ve Fransa'da bulunan sistem; karma sistem ise başta gerçek durumun yansıtıldığı, sonradan ortaya çıkan değişikliklerin ise ticaret unvanlarına yansıtılmasının gerek olmadığı ve TTK'da benimsenen sistem olarak tanımlanmaktadır.⁸ Sistemin karma olarak anılmasının nedeni olarak ise aşağıda inceleneceği üzere her ticaret unvanında bulunması gereken kısım olan asli unsur (çekirdek) açısından gerçeklik sisteminin, kullanımını tacirin takdirine bırakılan ekler açısından ise birtakım kurallara tabi olsa bile kural olarak serbesti sisteminin benimsenmesi gösterilmektedir. Buradan hareketle karma sistemin, bir bakıma “*kısmî serbesti sistemi*” olarak isimlendirilmesi mümkündür.⁹

Tacirler için öngörülen ticaret unvanı, TTK 39(1). maddesinde açıkça belirtildiği üzere kullanılması ihtiyari olmayıp zorunlu olan bir unvandır. Tacirlerin, ticaret unvanlarını kullanmaksızın ticaret yapmaları mümkün değildir. Kullanımı

zorunlu olan ticaret unvanlarının nasıl oluşturulacağı hususunda ise TTK'da tacirlere kısmî bir serbesti tanınmıştır. Buna göre tacirler, kendi ticaret unvanlarını yine kendileri oluşturabileceklerdir. Bu açıdan tacirler için örneğin bir havuzda devletçe önceden belirlenmiş ticaret unvanlarını seçmek gibi bir zorunluluk öngörülmemiş, bunun yerine tacirlerin ticaret unvanlarını bizzat kendilerinin oluşturmasına imkan verilmiştir. Diğer taraftan, ticaret unvanlarının serbestçe oluşturulması noktasında tacirler temelde iki sınırlamaya tabi tutulmuştur: ticaret unvanlarında kanunen bulunması gereken ibareleri mutlaka kullanmak ve bulunmaması gereken, başka bir deyişle bulunması yasak olan ibareleri kullanmaktan kaçınmak ve belli bir makamının iznine bağlı olan ibareleri izinsiz kullanmamak. Aşağıda inceleneceği üzere ticaret unvanlarında kanunen bulunması gereken ibareler, ticaret unvanlarının asli unsurunu oluşturmakta, ticaret unvanlarında bulunması yasak veya izne tabi olan ibareler ise çoğunlukla eklerle ilişkindir.

III. TİCARET UNVANLARININ OLUŞTURULMASI

A. ASLİ UNSUR (ÇEKİRDEK)

Kullanmak zorunda olduğu ticaret unvanını oluştururken her tacir, TTK uyarınca kısmî bir serbestiye sahiptir. Buna göre tacirler, ticaret unvanlarında birtakım ibareleri mutlaka kullanmak, birtakım ibareleri ise kullanmaktan kaçınmak zorundadırlar. Ticaret unvanı oluşturulurken mutlaka kullanılması gereken, başka bir deyişle kanunen ticaret unvanlarında bulunması icap eden bölüm “*asli unsur*” olarak tanımlanabilir. Asli unsur ibaresi TTK'da yer alan kanuni bir terim değildir.¹⁰ Öğretide asli unsuru ifade etmek üzere

labilir. Aynı yönde bkz. **Arkan**, s. 271; **Ülgen vd.**, s. 391; **Kayıhan & Yasan**, s. 106.

⁸ **Poroy**, Reha & **Yasaman**, Hamdi (2010) Ticari İşletme Hukuku, 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 389-390; **Ülgen vd.**, s. 392; **Arkan**, s. 271-272; **Ayhan & Çağlar**, s. 306-307; **Bahtiyar**, s. 130; **Bilgili & Demirkapı**, s. 112; **Kayar**, s. 164; **Berzek**, Ayşe Nur (2016) Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 11. Bası, İstanbul, Beta Kitabevi, s. 72; **Sumer**, Ayşe (2015) Ticaret Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, Beta Kitabevi, s. 44-45; **Dinç**, Serhan (2017) Ticaret Hukuku Bilgisi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 110-111.

⁹ Bkz. **Şener**, Oruç Hami (2016) Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 516 (“*Çekirdek gerçeğe uygun olarak belirlenmelidir. Buna karşılık ekler bakımından kanun koyucu sınırlı da olsa bir serbesti tanımıştır. Ancak burada tam bir serbestiden söz edilemez...*”).

¹⁰ İsviçre Borçlar Kanunu'nun 944(1). maddesinde asli unsuru ifade etmek üzere “*wesentlicher Inhalt*” ibaresi kullanılmaktadır. Ticaret unvanlarında asli unsura ilaveten ek alınabileceğini belirten ilgili madde, bu durumu “*neben dem vom Gesetze vorgeschriebenen wesentlichen Inhalt*” şeklinde ifade etmektedir. Asli unsur ibaresi öğretilerde **Karayalçın** tarafından kullanılmaktadır. **Karayalçın**, Yaşar (1968) Ticaret Hukuku I: Giriş - Ticari İşletme, 3. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları, s. 373 aktaran **Boyacıoğlu**, s. 147.

yaygın olarak “çekirdek”¹¹ ibaresi kullanılmakla birlikte, “ana unsur”,¹² “zorunlu kısım”,¹³ “esas eleman”¹⁴ gibi ibarelere de rastlanmaktadır. Asli unsur kullanılmadan ticaret unvanlarının oluşturulması mümkün değildir. Asli unsur ticaret unvanlarının asgari içeriğini belirlediğinden, asli unsurun yerine getirilmesiyle birlikte kural olarak ticaret unvanları tamam olur. Kısmî serbesti gereği asli unsur dışında ticaret unvanlarına başka ibarelerin eklenmesi de mümkün olup, aşağıda inceleneceği üzere asli unsura ek olarak ticaret unvanlarına eklenen ibarelere “ek” ismi verilmektedir (TTK m. 46).

TTK’da asli unsurun ne olduğu, tüm ticaret unvanları için yeknesak bir biçimde belirlenmiştir. Bunun yerine farklı tacir türleri göz önünde bulundurularak, her bir tacir türü için asli unsurun neler olduğu ayrı ayrı belirlenmiştir. Zira bir tacir türü açısından asli unsur olabilecek bir ibare, diğeri açısından yalnızca ek niteliğini taşıyabilir. Dolayısıyla neyin asli unsur, neyin ek olduğu tacirler arasında değişiklik gösterecektir. TTK, ilk olarak gerçek kişi tacirler ile tüzel kişi tacirler arasında bir ayırım yapmış ve her biri için farklı esaslar koymuştur. Gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanı, isim ve soyisimlerinin belirtilmesi esasına dayanmaktadır (TTK m. 41, TSY m. 43(1)). Tüzel kişi tacirler açısından ise TTK, tüzel kişi tacirlerin kendi içerisinde bir ayırım yapmış ve öncelikle şirketleri, dernek ve vakıflar ile tacir sıfatına sahip çeşitli kamu kuruluşlarından farklı esaslara tabi kılmıştır (TTK m. 44, TSY m. 43(2)). Bununla da yetinmeyen TTK, asli unsurun oluşturulması açısından şahıs şirketleri ile sermaye şirketlerini iki ayrı kefeye koymuştur (TTK m. 42-43, TSY m. 43(6)-(7)).

¹¹ Poroy & Yasaman, s. 391; Arkan, s. 272; Ayhan & Çağlar, s. 311; Bahtiyar, s. 130; Bozer & Göle, s. 159; Aslan, s.57; Şener, s. 501; Bilgili & Demirkapı, s. 112; Kayar, s. 165; Berzek, s. 73; Sumer, s. 45; Dinç, s.112. “Çekirdek” sözcüğünün Alman öğretisinde “Kern” olarak isimlendirildiği, Türkçe’ye de Almanca’dan geçtiği ifade edilmektedir. Boyacıoğlu, s. 147.

¹² Ülgen vd., s. 393.

¹³ Bozkurt, s. 242. Bozkurt, “çekirdek” ibaresini benimsemekle birlikte eş zamanlı olarak “zorunlu kısım” ibaresini de kullanmaktadır.

¹⁴ Edgü, Ekrem (1967) Ticaret Hukuku I, Ankara, Sevinç Matbaası, s. 94, aktaran Boyacıoğlu, s. 147.

1. Gerçek Kişi Tacirler

Gerçek kişi tacirler için asli unsur, kişinin kısaltılmadan yazılacak isim ve soyisminden oluşmaktadır (TTK m. 41, TSY m. 43(1)). Bu doğrultuda gerçek kişi tacirler, ticaret unvanlarında kendi isim ve soyisimlerini mutlaka kullanmak zorundadırlar.¹⁵ Burada bir sınırlama öngörülmüş ve tacire ait isim ve soyismin kısaltılmadan yazılması aranmıştır. Buna göre gerçek kişi tacirlerin, isim ve soyisimlerini kısaltacak şekilde ibareler (harfler) kullanmaları yasaklanmıştır. Ayrıca isim ve soyisimlerin, ticaret unvanlarında Latin harfleriyle ifade edilmiş olması da şarttır.¹⁶ İsim ve soyisimlerine ek olarak gerçek kişi tacirler, kullanmalarına kanunen izin verilmiş ibareleri ticaret unvanlarında ek olarak kullanabilirler. TTK’da benimsenen kısmî serbesti ilkesi gereği ticaret unvanlarında gerçek kişi tacirlerin; yalnızca ismini veya yalnızca soyismini ya da kendinden başka birinin veya hayali bir kişinin isim ve soyismini (asli unsur olarak) kullanmalarına veyahut hiçbir isim ve soyisim kullanmamalarına izin verilmemiştir. Belirtmek gerekir ki TTK’daki bu düzenleme gerek mehz İsviçre hukukundaki, gerek Alman hukukundaki, gerekse tam serbesti sisteminin benimsendiği İngiliz hukukundaki esaslardan oldukça farklıdır.

İsviçre hukukunda İsviçre Borçlar Kanunu’nun 945(1). maddesi uyarınca gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarında mutlaka soyisimlerini (*Familiennamen*) kullanmaları aranmaktayken, soyisimlerinin yanında isimlerini de belirtip belirtmemek konusunda tacirler serbest bırakılmışlardır.¹⁷

¹⁵ Gerçek kişi tacirlerin isim ve soyisimleri noktasında nüfus kütüğünde yer alan kayıtların esas alınması gerekmektedir. Ülgen vd., s. 393. Öğretideki hakim görüş, tacirin birden fazla isminin bulunması durumunda tüm isimlerinin ticaret unvanında yer alması gerektiğidir. Ülgen vd., s. 393; Bozer & Göle, s. 160; Şener, s. 502; Kayar, s. 168; Bilgili & Demirkapı, s. 113. Aksi görüş için bkz. Poroy & Yasaman, s. 393.

¹⁶ Gerçek kişi tacirlerin isim ve soyisimlerinin Latin harflerinden başka bir alfabeye (örneğin Japon alfabesi) yazılması mümkün değildir. Horn, Norbert (Editör) (1995) Heymann-Handelsgesetzbuch (ohne Seerecht): Erstes Buch, 2. Auflage, Berlin, De Gruyter, s. 258.

¹⁷ Bu düzenleme İsviçre Borçlar Kanunu’nda 16.12.2005 tarihinde yapılan bir kanun değişikliğiyle (*GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister- und Firmenrecht*) 01.01.2008 tarihinden itibaren geçerli hale gelmiştir.

Böylece İsviçre hukukunda gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları, isimleriyle birlikte soyisimlerinden veya isimleri bulunmaksızın yalnızca soyisimlerinden (*mit oder ohne Vornamen*) oluşabilmektedir. Alman hukukunda Alman Ticaret Kanunu'nun 17(1). maddesinde gerçek kişi tacirin ticaret unvanının "isminden" (*Name*) oluşacağı belirtilmiş, ancak bunun ille de tacirin isim ve soyismini içermesi aranmamıştır. Bunun yerine 18(1). maddede, gerçek kişi tacirin ticaret unvanının "tacirin kimliğini gösterebilecek ve ayırt edici nitelikte olması" (*Kennzeichnung des Kaufmanns geeignet sein und Unterscheidungskraft besitzen*) gerektiği hükme bağlanmıştır.¹⁸ İngiliz hukukunda ise gerçek kişi tacirlerin, isim ve soyisimlerini kullanma zorunluluğu bulunmayıp, yalnızca işletme adı (*business name*)¹⁹ kullanmak suretiyle dahi faaliyet gösterebilmeleri mümkündür.²⁰ Üstelik, isim ve soyismin kısaltılmadan yazılmasına yönelik bir sınırlama da bulunmamaktadır.²¹

¹⁸ Alman Ticaret Kanunu'ndaki bu hüküm de, İsviçre Borçlar Kanunu'nda olduğu gibi, kanunun ilk yürürlüğe girdiği halinde bulunmayıp, sonraki bir kanun değişikliğiyle (*Handelsrechtreformgesetz*) 01.07.1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Konuyla ilgili olarak bkz. **Yongalık**, Aynur (2002) 'Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler: Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme', *BATIDER*, C:21, S:3, s. 5-30

¹⁹ Terminolojik olarak kişinin ticaretinde kendi isim ve soyismini kullanmaması durumunda "*business name*"den söz edilmemektedir. Şirketlerin ticaret unvanlarını ifade etmek üzere ise "*company name*" ya da "*partnership name*" kullanılmaktadır. Her ne kadar Türk hukukundaki "ticaret unvanı" gibi bir üst kavram İngiliz hukukunda bulunmasa da, ticaret unvanını ifade etmek üzere İngilizce'de "*trade name*" veya "*trading name*" ibarelerine rastlanmaktadır.

²⁰ İngiliz hukukunda gerçek kişi tacirler ("*sole traders*", Amerikan İngilizcesinde "*sole proprietors*"), isim ve soyisimlerini kullanarak faaliyet gösterebilecekleri gibi (örneğin "*Joe Smith*"), yalnızca isimlerini veya yalnızca soyisimlerini, hatta yalnızca bir işletme adı (örneğin "*Joe's Restaurant*" veya "*Eat at Joe's*") kullanarak da ticaret yapabilirler. İngiliz hukukunda önemli olan kişinin kendi isim ve/veya soyismini kullanmayıp yerine bir işletme adı kullandığı durumlarda İngiliz Şirketler Kanunu'ndaki (*Companies Act 2006*) esaslara tabi olması, kendi isim ve soyisimiyle faaliyet gösterdiğinde ise söz konusu kanuna tabi olmamasıdır. İngiliz Şirketler Kanunu'na tabi olan bir tacir, söz konusu kanunda istenilen bilgileri yetkili makamlarla paylaşma ve belli ölçüde kamuoyuna açıklama yükümlülüğü altındadır (m.1200 vd.).

²¹ İngiliz hukukunda böyle bir sınırlamaya yer verilmemesinin nedeni olarak Anglo-Sakson ülkelerinde kişilerin genellikle ikinci (orta) isimlerinin kısaltılarak yazılması (*initi-*

2. Tüzel Kişi Tacirler

a. Genel Olarak

TTK'da gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanı, isim ve soyisimlerinin belirtilmesi esasına dayanmaktadır. Tüzel kişilerin haliyle isim ve soyisimleri bulunamayacağından, tüzel kişi tacirler için farklı bir esasın belirlenmesi icap etmektedir. Bu doğrultuda TTK'da, tüzel kişi tacirlerin türlerine göre farklı esaslar kabul edilmiştir. Ticaret unvanlarının oluşturulması bakımından TTK, tüzel kişi tacirleri üç grupta ele almıştır: (i) şirketler (ticaret şirketleri),²² (ii) amaçlarına varmak için ticari işletme işleten dernekler ile vakıflar, (iii) kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar. Ticari işletme işleten dernek ve vakıflar ile tacir sıfatına sahip kamu kuruluşlarının ticaret unvanlarının belirlenmesi noktasında akla uygun, basit bir esas belirlenmiş ve bunların ticaret unvanlarının isimlerinin aynısı olduğu hükme bağlanmıştır (TTK m. 44(1), TSY m. 43(2)).²³ Diğer taraftan, şirketler açısından ise TTK'da daha farklı esaslar kabul edilmiştir.

als, örneğin "*John F. Kennedy*") geleneğinin olduğu ileri sürülebilir. Ülkemizde ise kişilerin daha çok ilk isimlerinin kısaltıldığına rastlanmaktadır.

²² Ticaret şirketlerini, adi şirketten (*Gesellschaft bürgerlichen Rechts*) ayırmak gerekmektedir. Tüzel kişiliği olmayan adi şirket, ortaklarından bağımsız bir hukuki varlık oluşturmamaktadır ve tacir sıfatı da bulunmayan adi şirketin ortakları, koşulları sağlamaları durumunda kendileri tacir sıfatını kazanabileceklerdir. Bu nedenle adi şirketin ticaret unvanının gerçek kişi tacir niteliğindeki ortaklarının kendi isim ve soyisimlerinin kullanılması suretiyle oluşturulması ve arzu edildiği takdirde adi şirketi gösterecek bir ibareye ek olarak yer verilmesi icap etmektedir. **Domaniç**, Hayri (1988) Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Bası, İstanbul, Temel Yayıncılık, s. 232. Konuyla ilgili bkz. **Kayar**, İsmail (2002) 'Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Teslili', Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C:1, İstanbul, s. 479-494.

²³ 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun'un 2(a). maddesi uyarınca dernek ve vakıfların unvanlarında kamu kurum ve kuruluşlarının isimleri yer alamaz. Benzer biçimde, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 2(4). maddesi uyarınca da kooperatiflerin unvanlarında kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez.

b. Şahıs Şirketleri

Şirketlerin ticaret unvanlarının oluşturulması açısından TTK, 124(2). maddede yapılan şahıs şirketi (*Personengesellschaft*) - sermaye şirketi (*Kapitalgesellschaft*) ayırımına uygun olarak şahıs şirketleri ile sermaye şirketlerinin ticaret unvanlarını farklı esaslara tabi tutmuştur. Bu bağlamda şahıs şirketlerinden olan kollektif şirket ile komandit şirketler açısından ticaret unvanının asli unsuru, tüm ortakların veya ortaklardan en az birinin (komanditer ortaklar hariç) isim ve soyismi²⁴ ile şirketin türünü gösteren ibareden oluşmaktadır (TTK m. 42, TSY m. 43(5)-(6)).²⁵ Şahıs şirketlerinde şahısların ön planda olması nedeniyle ortakların isim ve soyisimlerinin, şirketin tüzel kişiliği haiz olmasına rağmen, asli unsur olarak şirketin ticaret unvanında yer alması yerindedir. Şu halde kollektif şirket ile komandit şirketlerin ticaret unvanlarını gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanlarından ayıran, asli unsurun bir parçası olan “kollektif şirket” ve “komandit şirket” ibareleridir. Zaten gerçek kişi tacirlerin, ortada bir şirket olmadığı halde şirketi çağrıştıran ibareleri ticaret unvanlarında ek olarak kullanmaları yasaktır (TTK m. 46(2), TSY m. 44(4)). Benzer bir düzenlemeye İsviçre ve İngiliz hukukunda da rastlanmaktadır.²⁶

²⁴ Kollektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanlarında her ne kadar ortaklarının isim ve soyisimlerinin kısaltılmadan yazılmasına ilişkin TTK’da bir hüküm bulunmasa da öğretilde, gerçek kişi tacirlerde olduğu gibi, kollektif ve komandit şirket ortaklarının isim ve soyisimlerinin kısaltılmadan yazılması gerektiği ifade edilmektedir. **Ülgen vd.**, s. 397-399.

²⁵ Gerçek kişi tacirlerin yalnızca soyismini kullanmasına izin veren İsviçre Borçlar Kanunu, buna paralel olarak kollektif ve komandit şirketlerin ticaret unvanlarında ortakların isimleri yer almaksızın yalnızca soy isimlerinin kullanılmasına da cevaz vermektedir (m. 947(1)-(3)). Ancak İsviçre hukukunda da kollektif ve komandit şirketlerin türünü gösteren ibarenin şirketin ticaret unvanında yer alması zorunludur.

²⁶ İsviçre Borçlar Kanunu’nun 945(3). maddesinde tek başlarına ticaret yapan gerçek kişi tacirlerin, ticaret unvanlarında bir şirket veya ortaklığı çağrıştıracak nitelikte ekler kullanamayacakları hükme bağlanmıştır (“*Der Firma darf kein Zusatz beigefügt werden, der ein Gesellschaftsverhältnis andeutet.*”). İngiliz hukukunda da gerçek kişi tacirlerin, bir şirketin veya benzer bir organizasyonun varlığını çağrıştıran ibareleri (örneğin “*limited*”, “*ltd*”, “*plc*” vb.) ticaret unvanlarında kullanmaları yasaktır (İngiliz Şirketler Kanunu m. 1197(1)(a)-(b)). Hatta İngiliz hukukunda buna aykırı olarak ticaret unvanı oluşturan kişiler için cezai yaptırım da öngörülmüştür (m. 1197(5)).

c. Sermaye Şirketleri

TTK, sermaye şirketleri arasında sayılan anonim ve limited şirketler ile kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarında şirketin işletme konusunun (iştilgal sahası) belirtilmesini esas almıştır. Buna göre anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarının asli unsuru, şirketin işletme konusu ile şirketin türünü gösteren ibareden oluşmaktadır (TTK m. 43, TSY m. 43(7)).²⁷ Sermaye şirketlerinde sermayenin ön planda olması ve şahıs şirketlerine oranla ortaklık yapısının kolayca değişebilmesi nedeniyle ortakların isim ve soy isimlerinin asli unsur olarak şirketin ticaret unvanında yer alması haklı olarak aranmamıştır. Belirtmek gerekir ki ortakların isim ve soyisimleri, asli unsuru oluşturmasa da ek olarak kullanılabilir, ancak bu durumda TTK m. 43(2) uyarınca şirketin türünü gösteren ibare kısaltılmadan yazılmalıdır.²⁸ Yine Türk hukukundan farklı olarak İsviçre hukukunda sermaye şirketlerinin işletme konusunun yazılmasına, İngiliz hukukunda ise şirketin işletme konusu bir yana bazı durumlarda şirketin türünü gösterecek ibarenin dahi yazılmasına gerek bulunmamaktadır.²⁹ Şirketlerin ticaret unvanlarında

²⁷ Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ m. 4(5) uyarınca işletme konusunu gösteren ibarelerin kısaltılmadan yazılması gerekmektedir (örneğin “*Tic.*”, “*San.*”, “*Tur.*” biçiminde yazılamaz).

²⁸ TTK’daki bu düzenlemenin amacının kişilerin dikkatlerini şirket türüne çekerek, ticaret unvanında isim ve soyismi bulunan kişinin şahsen sorumlu olduğu şeklinde toplumda bir düşünce oluşmasının önlenmesi olduğu ifade edilmektedir. **Karayalçın**, s. 382 vd. aktaran **Can**, Mustafa (2007) ‘Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Unvanı’, *Mevzuat Dergisi*, S:111, <<https://www.mevzuatdergisi.com/2007/03a/01.htm>> s.e.t. 10.07.2018.

²⁹ İsviçre Borçlar Kanunu’nun 950. maddesinde anonim, limited ve kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarının, ticaret unvanlarının oluşturulmasına ilişkin genel kurallara tabi olmak kaydıyla, serbestçe oluşturulabileceği hükme bağlanmıştır (“*Aktiengesellschaften, Gesellschaften mit beschränkter Haftung und Genossenschaften können unter Wahrung der allgemeinen Grundsätze der Firmenbildung ihre Firma frei wählen.*”). Ancak 950. madde, her hâlükarde şirketin türünü gösteren ibarenin ticaret unvanında yer almasını aramaktadır. İngiliz hukukunda da şirketlerin işletme konusunu ticaret unvanında göstermeye ilişkin bir zorunluluk bulunmamaktadır. Şirketin türünü gösteren ibarenin ise unvana eklenmesi genel kural olarak zorunludur, ancak bu kuralın istisnaları bulunmaktadır. Örneğin Türk hukukundaki limited şirketin İngiliz hukukundaki karşılığı olan “*private limited company*” isimli şirketin tica-

belirtilen işletme konuları dışında faaliyet göstermeleri durumunda ehliyetsizlik durumunun (*ultra vires*) yeni TTK'yla birlikte kaldırılmasıyla işletme konusunu gösterme esasının önemini kaybettiği söylenebilir.³⁰

B. EK

Tacirlere tanınan kısmî serbesti gereği asli unsurun yerine getirilmesi koşuluyla ticaret unvanlarına başka ibarelerin eklenmesi de mümkün olup, asli unsura ek olarak ticaret unvanlarına eklenen ibarelere “ek” (*Zusatz; addition*) ismi verilmektedir (TTK m. 46). “Asli unsur” veya “çekirdek” ibarelerinin aksine, “ek” sözcüğü TTK'da kullanılan yasal bir terimdir.³¹ Ek, adı üzerinde, bir eklemedir, ilavedir. Tacirler kolay akılda kalmak, cazip sözcüklerle daha fazla müşteri çekebilmek, mesleğine ya da kimliğine ilişkin bilgiler vermek, faaliyette bulunduğu coğrafi yöre-

ye işaret etmek gibi düşüncelerle ek kullanabilmektedir.³² Kural olarak, ticaret unvanlarında ek kullanımını zorunlu değildir; ticaret unvanına istediği ibareleri eklemek tacirin takdirine bırakılmıştır. Aşağıda inceleneceği üzere, kullanımı isteğe bağlı (ihtiyari) eklerin nasıl olacağına veya olamayacağına ilişkin TTK ve ilgili ikincil mevzuatta birtakım kurallar bulunmaktadır. Bununla birlikte ek kullanımını, bazı durumlarda ise bir zorunluluktur. Bu zorunluluk bazen uygulamadaki pratik bir ihtiyaçtan (örneğin tacirin oluşturduğu ticaret unvanının aynısının daha önceden başka bir tacir tarafından tescil edilmiş olması), bazen de yasal bir düzenlemeyle kaynaklanabilmektedir.

1. TTK'da Ek Kullanımının Zorunlu Olduğu Haller

Öncelikle bir ticaret unvanının aynısının daha önceden başka bir tacir tarafından tescil edilmiş olması halinde, sonraki tacirin oluşturacağı ticaret unvanının ilk tacirin tescil edilmiş ticaret unvanından farklı olmasını sağlamak amacıyla sonraki tacir tarafından ek kullanmak bir zorunluluktur.³³ TTK'da bu durum “[b]ir ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılır” şeklinde ifade edilmiştir (TTK m. 45; TSY m. 44(1)).³⁴ Burada ek kullanma zorunluluğu pratik bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır, zira tacirin ek kullanmaksızın yalnızca asli unsuru yerine getire-

ret unvanında, şirketin türünü gösteren “limited” veya “Ltd” ibarelerinin kullanılması gerekmektedir (İngiliz Şirketler Kanunu m. 59(1)). Ancak şirketin tescilli bir yardım kuruluşu (*charity*) olması (m. 60) veya bilim, sanat, din veya herhangi bir mesleğin geliştirilmesi amacıyla kurulması ve ortaklarına kâr payı dağıtmaması durumunda şirket, adı geçen ibareleri kullanmak zorunluluğundan muaftır (m. 62).

³⁰ 6762 sayılı eski TTK zamanında şirketlerin hak ehliyetleri işletme konularıyla sınırlandırılmış ve sınırı aşan hukuki işlemlerin, üçüncü kişiler iyi niyetli olsalar dahi, şirkete bağlamayacağı kabul edilmişti (m.137). Sermaye şirketlerinin işletme konularının ticaret unvanlarında gösterilmesi esas o dönemde bir anlam ifade etmekteydi. Zira işletme konusunun ticaret unvanlarında gösterilmesiyle şirketin işlem yapabileceği alanı belirlemek, işletme konusu dışında işlem yapılmasını önlemek, böylece şirketle ilişkiye giren kişileri korumak amaçlanmaktaydı. Hak ehliyetinin sınırlarını genişletebilmek adına şirketler ise uygulamada “ticaret”, “sanayi”, “turizm”, “inşaat” gibi geniş anlam taşıyan konuları ticaret unvanlarında kullanmaktaydı. **Boyacıoğlu**, s. 156. Dolayısıyla eski TTK döneminde bir anlam ifade eden “*ultra vires*” ilkesinin yeni TTK'yla birlikte ortadan kaldırılmasıyla birlikte, sermaye şirketlerinin ticaret unvanlarında işletme konularının tek tek sayılmasının da önemini kaybettiği ileri sürülebilir.

³¹ TTK'da değil ama TSY'de, “ek” sözcüğünü çağrıştıracak biçimde “*ilave*” ibaresine yer verildiği görülmektedir. TSY m. 44(3) uyarınca “[g]erçek kişi tacirlerin faaliyet konuları birbirinden farklı olan birden çok ticari işletmesinin bulunması halinde, ticaret unvanına her işletme dolayısıyla ayrı edici *ilaveler* yapılarak tescil olunur.” Ancak “*ilave*” ibaresinin, TTK'de hiç, TSY'de ise yalnızca bir kez kullanılmış olması, asıl terimin yine “ek” olduğu şeklinde yorumlanabilir.

³² **Boyacıoğlu**, s. 166.

³³ Ek kullanmanın zorunlu olduğu bu durumu nitelendirmek üzere öğretide “*ayırt edici ek*”, “*ayırıcı ek*” gibi ibarelerin kullanıldığı görülmektedir. **Ayhan & Çağlar**, s. 314; **Arkan**, s. 277-278; **Bozer & Göle**, s. 171; **Şener**, s. 522; **Bilgili & Demirkapı**, s. 117; **Kayar**, s. 166; **Sumer**, s. 48.

³⁴ Her ne kadar ilgili maddede temelde ek kullanımının zorunlu olduğu bir durumu ifade ediliyor olsa da maddenin zımnen vurguladığı başka bir husus da ticaret siciline tescil edilen ticaret unvanlarının, gerçek kişi-tüzel kişi tacir ayrımı yapılmaksızın tüm Türkiye çapında korunuyor olmasıdır. 6762 sayılı eski TTK'da ticaret unvanların tüm Türkiye çapında korunması yalnızca tüzel kişi tacirler için öngörülmüş, gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanları ise sadece dâhil oldukları ticaret sicili dairesinde korunmuş ve böylece sicil çevresi dışındaki koruma haksız rekabet hükümlerine bırakılmıştı. 6102 sayılı yeni TTK ile birlikte eşitlik ilkesine aykırı olan bu ikilikten isabetli bir biçimde dönülmüş ve her iki tür tacir için aynı hüküm getirilmiştir. **Bozkurt**, s. 249.

rek oluşturduğu ticaret unvanını kullanması gereken, gerekse adı geçen madde sonucu hukuken mümkün değildir. Gerçekten, aynı işi yapabilecek tacirlerin ticaret unvanlarının asli unsurunun da aynı olabileceği nedeniyle ek kullanımı, isteğe bağlı olmaktan çıkıp bir zorunluluk haline dönüşebilmektedir.³⁵ Burada ek kullanımı zorunlu olmakla birlikte kullanılacak ek bizzat kanun tarafından belirlenmemiş, eklerin oluşturulmasına ilişkin kurallara tabi olmak üzere hangi ekin alınacağı tacire bırakılmıştır.

TTK'da ek kullanımının zorunlu olduğu diğer bir hal, ticari işletmelerde merkez-şube ilişkisi bağlamında şubenin ticaret unvanının oluşturulmasına ilişkindir. Buna göre her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını kullanmak durumunda olup, bu unvana şube olduğunu belirten bir ibareyi eklemek zorundadır (TTK m. 48(1); TSY m. 43(8)).³⁶ Merkezin ticaret unvanını kullanan merkez dışında bir birimin, şube olduğunu belirtmesizin merkez ile aynı ticaret unvanını kullanması karışıklığa yol açabileceğinden, ticaret unvanına şubeye ilişkin bir ek alınması yine pratik bir ihtiyaçtan doğmaktadır. TTK'daki başka bir hal de tasfiye haline giren şirketlerin ticaret unvanlarıyla ilgilidir. Buna göre tasfiye haline girmeleri sonucu ehliyetleri bu sürecin sonuna kadar sınırlanan şirketlerin ticaret unvanlarına buna uygun olarak "tasfiye halinde" ibaresinin eklenmesi yasal bir zorunluluktur (TTK m. 269).³⁷ Bu örnekte zorunlu

olarak kullanılacak ekin içeriği ise bizzat kanun tarafından belirlenmiştir. Son olarak TTK'da düzenlenmemekle birlikte TSY'de yer verilen bir zorunlu ek kullanımı da gerçek kişi tacirlerin faaliyet konuları birbirinden farklı olan birden çok ticari işletmesinin bulunması durumunda, ticaret unvanına her işletme için ayrı ek yapma zorunluluğudur (TSY m. 44(3)).³⁸

2. TTK Dışı Mevzuatta Ek Kullanımının Zorunlu Olduğu Haller

Ticaret unvanlarını düzenleyen genel kanun niteliğinde olması nedeniyle, ek kullanımının zorunlu olduğu haller esas olarak TTK'da düzenlenmektedir. Bununla birlikte, diğer bazı kanunlarda da ticaret unvanlarına ilişkin birtakım kurallar bulunmaktadır. Bu kanunlarda genel olarak TTK'da öngörülmeleyen bir unsurun, ilgili ticaret unvanında mutlaka bulunması zorunluluğu aranmaktadır. Örneğin 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenen ve anonim şirket şeklinde kurulan yatırım ortaklarının ticaret unvanlarında, adı geçen kanun uyarınca "yatırım ortaklığı" ibaresinin bulunması bir zorunluluktur (m. 49(1)(ç)). 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu'nun 3(2). maddesi uyarınca anonim şirket şeklinde kurulabilecek umumi mağazaların ticaret unvanlarında "umumi mağaza" ibaresi yer almalıdır. Sigorta Acenteleri Yönetmeliği uyarınca sigorta acentesi olarak faaliyet gösterecek gerçek veya tüzel kişilerin oluşturacakları ticaret unvanlarında "sigorta acenteliği" veya "sigorta aracılığı" ibarelerinden birinin bulunması zorunludur (m. 12).³⁹ TTK dışı bir mevzuat sayılmamakla birlikte bu bağlamda zikredilebilecek başka bir örnek de başlıca amacı başka işletmelere katılmak üzere kurulacak anonim

³⁵ Şener, s. 523 ("Gerçekten de salt çekirdekten ibaret ticaret unvanı oluşturulması... hemen hemen hiç ayırt edicilik sağlamayacağından, TTK 45'e göre zorunlu ek yapmadan ticaret unvanını kullanmak olanaksızdır.").

³⁶ Benzer bir düzenleme olarak, merkezi yabancı ülkede bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi zorunludur (TTK m. 48(3); TSY m.43(8)). İsviçre Borçlar Kanunu'nun 952(2). maddesinde de bu durum "[d]ie Firma der Zweigniederlassung eines Unternehmens, dessen Sitz sich im Auslande befindet, muss überdies den Ort der Hauptniederlassung, den Ort der Zweigniederlassung und die ausdrückliche Bezeichnung als solche enthalten" biçiminde ifade edilmiştir. TTK'daki bu düzenleme sonucu merkezi yabancı ülkede bulunan işletmelerin Türkiye'de oluşturacakları ticaret unvanlarında yabancı ülkedeki ticaret unvanlarının birebir aynısını kullanmasına izin verilmemiş ve şube olduğuna dair zorunlu bir ek kullanımı öngörülmüştür.

³⁷ Bu hükmün kaynağı İsviçre Borçlar Kanunu'nun 793(1). maddesidir. Söz konusu madde uyarınca tasfiye haline

giren şirketlerin ticaret unvanlarına "in Liquidation" veya "in Liq." biçiminde bir ek eklenmesi zorunludur. Konkordato halinde ticaret unvanındaki değişim için bkz. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 309/c(2).

³⁸ Bu hüküm öğretilde eleştirilmektedir. Tartışmalar için bkz. Ülgen vd., s. 408; Kayar, s. 168.

³⁹ RG, tarih: 28.07.2016, no: 28980. Benzer biçimde, 27.05.2015 tarih ve 29368 sayılı RG'de yayımlanan Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği uyarınca sigorta ve/veya reasürans brokeri olarak faaliyet gösterecek gerçek veya tüzel kişilerin kullanacakları ticaret unvanlarında, ruhsat alınan bransa göre "sigorta brokerliği", "reasürans brokerliği" veya "sigorta ve reasürans brokerliği" ibarelerinden birinin bulunması zorunludur (m. 18).

şirketlerin ticaret unvanlarında “*holding*” ibaresine yer verme zorunluluğudur (Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ m. 4(5)).⁴⁰

Aslında TTK dışı mevzuatta öngörülen bu gibi spesifik unsurların zorunlu bir ek mi, yoksa bizzat asli unsurun bir parçası mı olduğu tartışılabilir. Niteliği gereği özel bir kanun hükmüyle ticaret unvanlarında yer alması zorunlu tutulan bir unsurun, ilgili tüm tüzel kişilerin ticaret unvanlarında kanunen bulunması icap edeceğinden asli unsuru çağrıştırdığı ileri sürülebilir. Diğer taraftan, ilgili tüzel kişinin ticaret unvanının asli unsurunun nasıl oluşturulacağı konusundaki kurallar aslen TTK’da belirlendiğinden, farklı kanunlarda öngörülen hususların TTK’daki asli unsurlara yapılacak zorunlu bir eke benzediği de söylenebilir. Konuyla ilgili öğretide bir tartışmaya yer verilmediği gözlemlenmektedir.⁴¹ Gerçekten de ticaret unvanları için TTK dışı mevzuatta düzenlenen ibarelerin asli unsur mu yoksa zorunlu bir ek mi olduğu teorik bir tartışmadan ibaret olacaktır. Sonuç itibarıyla asli unsur da olsa, zorunlu ek de olsa, ilgili ticaret unvanında mutlaka yer alması gerekecektir. Bununla birlikte, TTK’ya tabi tacirlerin ticaret unvanları için TTK dışı mevzuatta birtakım ibareler düzenlenebilecekse de, “*mevzuattaki diğer hükümler saklıdır*” gibi bir hükmün TTK’ya eklenmesi hukuk tekniği açısından faydalı olurdu.

IV. TİCARET UNVANLARINDA KULLANILABİLECEK EKLER

Yukarıda ticaret unvanlarının asli unsur ve ekten oluştuğu, asli unsurun tamam olmasıyla birlikte tacirlerin arzu ederlerse ek kullanabilecek-

leri, istisnaen bazı durumlarda ise ek kullanmanın zorunlu olduğu açıklanmıştı. Zorunlu durumlar bir tarafa, ek kullanımı esasen tacirlerin takdirinde olmakla birlikte TTK ve ikincil mevzuatta eklerin nasıl olabileceğine ve nasıl olmayacağına ilişkin birtakım kurallar bulunmaktadır. Hatırlanacağı üzere kısmî serbesti ilkesi gereği tacirler, ticaret unvanlarında kanunen bulunması gereken ibareleri mutlaka kullanmak, bulunmaması gereken ibareleri ise kullanmaktan kaçınmak zorundadırlar. Ticaret unvanlarında mutlaka bulunması gereken ibareler, asli unsur ve zorunlu eklerden oluşmaktadır. Bunlar kanunda düzenlendiğinden ticaret unvanlarında tacirlerin bunları kullanmaktan kaçınmaları da söz konusu olamaz. Dolayısıyla ticaret unvanlarında bulunmaması gereken ibareler, daha çok isteğe bağlı (zorunlu olmayan) eklere ilişkindir. Bunların ticaret unvanlarında kullanılması tacirlerin takdirine bırakılmışsa da, nasıl olmalarına veya olmamalarına ilişkin yasal bir çerçeve çizilmiştir.

A. EKLERİN OLUŞTURULMASINA İLİŞKİN TTK’DAKİ YASAL ÇERÇEVE

Kullanımı isteğe bağlı eklerin oluşturulmasına ilişkin esasları içeren TTK’da yalnızca bir madde bulunmaktadır (m. 46). Durum böyle olunca konunun ayrıntılarının ikincil mevzuatta düzenlenmiş olabileceği akla gelebilirse de, eklerin oluşturulmasına ilişkin TTK’da çizilen ana çerçevenin ikincil mevzuatta fazlaca detaylandırılmamış olduğu görülmektedir. Gerçekten de TSY ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de, TTK’daki kuralın dışında fazla ayrıntı bulunmamaktadır. Eklerin oluşturulması bağlamında TTK ve ilgili ikincil mevzuatta, eklerin nasıl olabileceğine ve nasıl olamayacağına ilişkin iki ana kriter kabul edilmiştir. Buna göre tacirler, bir taraftan ticaret unvanlarında kullanacakları eklerin nasıl olabileceğine ilişkin kriteri göz önünde bulundurarak ticaret unvanlarını oluşturmak, diğer taraftan eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kritere uygun olarak ticaret unvanlarında kullanılması yasak veya belli bir makamın iznine tabi olan ibareleri izinsiz kullanmaktan kaçınmak durumundadırlar.

⁴⁰ Eskiden kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarına ilişkin de özel bir düzenleme bulunmaktaydı. 6762 sayılı TTK’nın 485(2). maddesinde kooperatif şirketlerin ticaret unvanlarında, şirketin sorumluluk şeklini gösteren bir ibarenin (sınırlı mı, sınırsız mı sorumlu olduğunun) yer alması bir zorunluluktan (örneğin “Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi”). Bu hüküm 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. **Ülgen vd.**, s. 400; **Arkan**, s. 274. Elbette sorumluluk türünü gösteren bir ibarenin şirketin ticaret unvanında ek olarak kullanılması mümkündür.

⁴¹ Öğretide konuyla ilgili bir tartışma olmamakla birlikte bir yazar TTK dışındaki mevzuatta öngörülen bu tarz ibareleri “zorunlu ek” olarak nitelendirmiştir. **Boyacıoğlu**, s. 173 vd.

TTK'nın 46(1). maddesi uyarınca “[t]acirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla; her ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapılabilir.” Bu maddeyi ikiye ayırarak incelemek mümkündür: noktalı virgüle kadar olan bölüm eklerin nasıl olamayacağını düzenlemek için, noktalı virgülden sonraki bölüm eklerin nasıl olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla TTK, eklerin nasıl olabileceğine ve nasıl olmayacağına ilişkin esasları birlikte tek bir maddede düzenlemektedir. TTK'nın 46(1). maddesindeki bu hüküm, TSY m. 44(2)'de aynen tekrarlanmıştır. Bu açıdan TSY'de, TTK'ya ek olarak herhangi bir esas bulunmamaktadır. Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de ise eklerin nasıl olabileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemişken, eklerin nasıl olamayacağına ilişkin olarak TTK'ya ek birtakım esaslar belirlenmiştir.

B. EKLERİN NASIL OLABİLECEĞİNE İLİŞKİN TTK'DAKİ KRİTERLER

TTK'nın 46(1). maddesi uyarınca ticaret unvanlarına, “işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler” eklenebilir. Mevzuatta TTK'nın 46. maddesini karşılayan hüküm, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 944(1). maddesidir.⁴² Söz konusu maddeye göre tacirler, ticaret unvanında bahsi geçen kişileri daha detaylı

tanımlayan (*näheren Umschreibung der darin erwähnten Personen dienen*) veya işletmenin yapısını gösteren (*die Natur des Unternehmens hinweisen*) ibarelere ya da imgesel (hayalî) isimlere (*Phantasiebezeichnung*) ticaret unvanlarında yer verebilirler. Dolayısıyla asli unsurun nasıl oluşturulacağına askine, ticaret unvanlarında kullanılacak eklerin nasıl olabileceğine ilişkin kriterler gerek Türk, gerekse İsviçre hukukunda birbirinin aynısıdır. Şu halde ticaret unvanlarında kullanılacak eklerin nasıl olabileceğine ilişkin olarak TTK'da üç farklı kritere yer verilmiştir. Hemen belirtelim, eklerin nasıl olabileceğine ilişkin TTK'da belirtilen bu kriterler, aşağıda görüleceği üzere, sınırlı sayıda (*numerus clausus*) olmak yerine, yol gösterici nitelikte kabul edilmelidir. Başka bir deyişle, bu üç kriterden birine girmeyecek şekilde de tacirlerce ek belirlenmesi mümkündür.

1. İşletmenin Özelliklerini Belirten Ekler

Öncelikle ekler, “işletmenin özelliklerini” (*die Natur des Unternehmens*) belirtebilir. Gerçek kişi tacirin, tacir sıfatı sıfatını kazanması onun kısmen de olsa kendi adına bir ticari işletme işletmesine bağlandığından (TTK m. 12(1)), ortada bir ticari işletmenin bulunması gerekmektedir. Kollektif ve komandit şirketler yalnızca bir ticari işletme işletmek için kurulabileceğinden (TTK m. 211 ve m. 304) yine bir ticari işletme söz konusudur.⁴³ Anonim ve limited şirketler için bir ticari işletme şartı bulunmasa da, ticaret yapabilmek açısından çoğu zaman bir ticari işletmenin varlığına ihtiyaç duyulacaktır. Ağırlıklı olarak gerçek kişi tacirler ile kollektif veya komandit şirket ortakları, ticari işletmelerinin özelliklerini belirten ibareleri ek olarak ticaret unvanlarında kullanabilirler. Ticari işletmenin özelliğinden anlaşılması gereken, çoğu zaman işletme konusundan başka bir şey değildir. Bu bağlamda “Şinasi Eryürek Emlakçılık”,⁴⁴ “Ahmet Ökmen İlaç Fabrikası”,⁴⁵ “Organik Tarım Ahmet Kârsever”,⁴⁶ “Basri Batı Oto Galeri-

⁴² Türk hukukunda eklerin nasıl oluşturulacağına ilişkin kurallar TTK'nın 46(1). maddesinde ve her ne kadar TTK'daki esasların bir tekrarı niteliğinde de olsa TSY'de düzenlenmiştir. İsviçre hukukunda ise İsviçre Borçlar Kanunu'nun 944(1). maddesinin dışında, ticaret unvanlarında kullanılacak eklerle ilişkin İsviçre Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde (*Handelsregisterverordnung*) herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun dışında, Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ gibi bir düzenlemeye İsviçre hukukunda rastlanmamaktadır. Ancak ticaret unvanlarının nasıl oluşturulacağına ilişkin İsviçre Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı 01.07.2016 tarihli bir rehber bulunmaktadır (*Anleitung und Weisung an die Handelsregisterbehörden für die Bildung und Prüfung von Firmen und Namen*).

⁴³ Jabornegg, Peter (Editör) (1997) Kommentar zum HGB: Handelsgesetzbuch mit Firmengesetzbuch und Handelsmaklerrecht, Springer, s. 91.

⁴⁴ Ülgen vd., s. 403.

⁴⁵ Arkan, s. 276.

⁴⁶ Ayhan & Çağlar, s. 312.

si”,⁴⁷ “Burak Selimoğlu Nakliye Kollektif Şirketi”,⁴⁸ “Adalettin Hakyemez Gıda Pazarlama”⁴⁹ vs. öğretilerde örnek olarak gösterilmektedir.

2. Kişilerin Kimlikleri Gösteren Ekler

TTK’da kabul edilen ikinci kriter uyarınca ekler, “*unvanda yer alan kişilerin kimliklerini*” gösterebilir. Burada bahsi geçen “*kişileri*” (*Personen*) kimlerin oluşturduğunun belirlenmesi önemlidir. Ticaret unvanlarında eğer bir kişiye ait kimlik bilgileri bulunuyorsa, bu kişi çoğu zaman gerçek kişi tacirin kendisi veya ticaret şirketlerinin ortakları olacaktır. Zira ticaretin içinde olan bir kişi dışında başka bir kişiye ait kimlik bilgilerinin ticaret unvanlarında yer alması hayatın olağan akışına aykırıdır. Ancak maddede “*kişi*” ibaresi yerine “*tacir*” (*Kaufmann* veya *Kaufleute*) ibaresinin kullanılmamasının bir nedeni bulunmaktadır. Gerek şahıs, gerekse sermaye şirketlerinin ortaklarının kendileri tacir olmayıp, tacir sıfatı şirkete aittir. Bu bağlamda şirketlerin ortakları, tacir olmaktan çok birer “*kişi*”dirler. Eğer “*tacir*” ibaresi tercih edilseydi, hüküm sadece gerçek kişi tacirleri kapsayacak ve tüzel kişi tacirlerin ortaklarını dışlayacaktı. Şu halde maddede “*kişi*” ibaresinin kullanılması isabetlidir.

Diğer taraftan hükümde “*kimlik*” ile neyin kastedildiği de incelenmelidir. Hatırlanacağı üzere İsviçre Borçlar Kanunu’nda kimlik yerine, kişilerin tanımlanmasına (*Umschreibung der Personen*) vurgu yapılmıştır. Bu doğrultuda kimlik ile ifade edilmek istenenin yalnızca isim ve soyisim olmadığı ortadadır. Elbette isim ve soyisimler, asli unsuru oluşturmadığı sürece, ek olarak kullanılabilir (özellikle sermaye şirketlerinde). Kişilerin tanımlanmasına yardımcı olmak üzere kişilerin meslekleri (örneğin aslen mühendis olan bir kişinin, ürettiği bir ürünü kuracağı bir limited şirket bünyesinde ticarileştirmesi durumunda ticaret unvanına isim ve soyismini ve/veya “*mühendis*” ibaresini ekleyebilir) veya kişilerin memleketleri (örneğin “*İzmirli*”, “*Konyalı*” vs.) ya da kişileri tanımlayabilecek çeşitli lakap veya sıfatlar (örneğin “*hay-*

vansever”, “*muhteşem*” vs.) kullanılabilir. Bu bağlamda “*Kimyager Ahmet Kârsever İlaç Fabrikası*”,⁵⁰ “*Mühendis Ahmet Ökmen ve Ortakları İnşaat Kollektif Şirketi*”,⁵¹ “*Ayhan Aktaş Elektrik Aydınlatma Anonim Şirketi*”⁵² vs. öğretilerde örnek olarak gösterilmektedir.

3. Hayalî İsimlerden Oluşan Ekler

TTK’daki son kriter ise “*hayalî adlardan ibaret olan ekler*”dir (*Phantasiebezeichnung*). Sözlük anlamı itibarıyla “*hayalî*” (muhayyel, imgesel); gerçekte var olmayan, gerçek olmayan, fantastik, ütopyik anlamına gelmektedir.⁵³ Buradan hareketle, bu kriterin gerçekte var olmayan bir hususun ticaret unvanlarında kullanılmasını mümkün hale getirdiği sonucu varılabilirse de, aşağıda inceleneceği üzere, TTK’da eklerin nasıl olmamasına ilişkin kriterlerden birisi de eklerin gerçeğe aykırı olmayacağıdır. TTK’nın bir taraftan gerçek dışı, gerçekte var olmayan ibarelerin ek olarak kullanılmasına izin verirken, diğer taraftan eklerin gerçeğe aykırı olmayacağını düzenlemesi söz konusu olamayacağından, “*hayalî*” nitelikteki eklerin nasıl yorumlanması gerektiği önem kazanmaktadır. Öğretilerde ek kullanımına ilişkin örneklerin genel olarak verildiği, bu bağlamda hangi örneğin, hangi kriterin kapsamında verildiğinin çoğunlukla belirtilmediği gözlemlenmektedir. TTK’daki üç kriterin her biri için ayrı ayrı örnek verme yoluna giden nadir yazarlardan olan *Ayhan & Çağlar*, hayalî ek olarak “*Arzum Konfeksiyon Ahmet Kârsever*” örneğini vermektedirler.⁵⁴ *Boyacıoğlu* ise “*Bossa* Ticaret ve Sanayi İşletmeleri TAŞ” şeklindeki ticaret unvanında “*Bossa*” ibaresinin hayalî olduğunu ve bunun “*Birlik Olup Sanayi Sektörüne Atılım*” tuncesinin baş harflerinden oluştuğunu kaydetmiştir.⁵⁵

Ayhan & Çağlar’ın verdiği örnekte hayalî isim olarak işaret ettikleri ibare esasen bir “*işletme adı*”dır. Ancak yazarlar bu ibareyi, işletmenin özelliklerini belirten bir ek olarak değil, hayalî isme ilişkin bir ek olarak kullanmaktadırlar. *Boyacıoğlu*

⁴⁷ Bilgili & Demirkapı, s. 116.

⁴⁸ Kayıhan & Yasan, s. 108.

⁴⁹ Bozkurt, s. 242.

⁵⁰ Ayhan & Çağlar, s. 312.

⁵¹ Arkan, s. 276.

⁵² Kayıhan & Yasan, s. 109.

⁵³ Kaynak: <<http://www.tdk.gov.tr>> s.e.t. 16.07.2018.

⁵⁴ Ayhan & Çağlar, s. 312.

⁵⁵ Boyacıoğlu, s. 171.

lu'nun örneğinde ise kendi başına bir anlam ifade etmeyen bir kısaltmaya yer verilmiştir. Buradan hareketle hayalî isim kriterinin, ille de gerçek olmayan, fantezi ibareleri içermesi gerektiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Hayali isim kriteri, kişilerin kimlikleri ve işletmenin konusu dışında kalan diğer tüm ibareleri içerecek kadar geniş yorumlanmalıdır. TTK'da eklerin nasıl olabileceğine ilişkin üç kriterin sınırlı sayıda olduğuna yönelik açık bir sınırlamanın bulunmaması da bu görüşü desteklemektedir. Bu kriterin sınırı, yine TTK'da öngörülen eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kurallar olmalıdır. Düşüncemize göre tacirle veya işletmesiyle ilgili olmayan ve TTK'ca yasaklanmamış her türlü ibare, hayalî isim bağlamında ek olabilir. Hayali ismin bir anlamının olması da gerekmez.⁵⁶ Öğretide verilen “*Mutlu Tekstil ve Dokuma Anonim Şirketi*”,⁵⁷ “*Sel İnşaat Anonim Şirketi*”,⁵⁸ “*Tepe Filmcilik Ltd. Şti.*”⁵⁹ şeklindeki örnekler, bu bağlamda hayalî isim olarak nitelendirilebilir (veya sınırlı sayı ilkesi olmadığından üç kriter dışında kalan başkaca bir ek olarak değerlendirilebilir).

C. MARKALARIN EK OLARAK KULANIMI

Marka, bir teşebbüsün mal ve hizmetlerinin, diğer teşebbüslerin sunduğu mal ve hizmetlerden ayırt edilmesini sağlayan, kişi isim ve soyisimleri dahil sözcükler, harfler, sayılar, şekiller gibi her türlü işarettir.⁶⁰ Özellikle içerisinde sözcük veya sözcükler içeren markalar, hak sahibi tacirlerce ticaret unvanı olarak da tescil edilmek istenebilir. Asli unsurlara ilişkin TTK'daki esaslar dikkate alındığında markaların ticaret unvanlarında asli unsur olarak kullanılmayacağı açıktır. TTK'da markaların ek olarak kullanılmasına ilişkin ise açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak TTK'da bir hükmün olmaması, ticaret unvanlarında markala-

rının kullanılmayacağı anlamına da gelmemektedir. Gerçekten, uygulamada ticaret unvanlarında tescilli markaların yer aldığına sıklıkla rastlanmaktadır.⁶¹ Dolayısıyla markaların ticaret unvanlarında ek olarak kullanılmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Buradaki mesele kavramsal olarak markaların ticaret unvanlarında kullanılıp kullanılmayacağı değil, başkalarına ait tescilli veya tescilsiz markaların ticaret unvanlarında kullanılması ya da başkalarına ait ticaret unvanlarının marka olarak kullanılması⁶² gibi çoğunlukla hak sahipliğinin belirlenmesi ve yasal koruma kapsamı açısından önem arz eden, dolayısıyla da bu makalenin kapsamı dışında olan konulardır.⁶³

D. EKLERİN TÜRKÇE DIŞINDA BİR DİLDE KULLANILMASI

TTK'da belli kalıplar halinde belirlenen asli unsurların aksine eklerin tacirin takdirine bırakılması, Türkçe'den başka bir dilde ek kullanımının mümkün olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Bunun dışında, markaların ek olarak

⁶¹ Örneğin “*Google Reklamcılık ve Pazarlama Ltd. Şti.*”, “*Bookingdotcom Destek Hizmetleri Limited Şirketi*”, “*Domino's Pizza Restaurantları A.Ş.*”, “*Pfizer İlaçları Ltd. Şti.*”, “*Bausch & Lomb Sağlık ve Optik Ürünleri Tic. A.Ş.*”, “*Levi Strauss İstanbul Konfeksiyon Sanayi ve Ticaret A.Ş.*” vs.

⁶² SMK m. 6(6) uyarınca tescil başvurusu yapılan bir markanın, başkasına ait ticaret unvanını içermesi durumunda, hak sahibinin itirazı üzerine başvuru Türkiye Patent ve Marka Kurumu tarafından reddedilebilecektir. Buna karşın, tescil başvurusu yapılan bir ticaret unvanının, başkasına ait bir markayı içermesi durumunda marka hakkı sahibine açık bir itiraz hakkı ne SMK'da, ne de TTK'da tanınmıştır. Her ne kadar TTK m. 34'te ilgililere sicil müdürünün kararlarına karşı itiraz hakkı verilmekteyse de sicil müdürünün kararlarının ilanı gibi bir uygulama bulunmadığından, bu maddenin tescil kararlarından habersiz marka sahipleri açısından bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle marka hakkı sahibinin başvurabileceği tek yolun, ticaret unvanının değiştirilmesi veya sicilden silinmesi yönünde dava açmak olacağı ifade edilmektedir. **Bilge**, Mehmet Emin (2015) ‘Marka ve Ticaret Unvanı Arasında İltibas’, TFM, S:2015/2, s. 20.

⁶³ Konuyla ilgili olarak bkz. **Aydoğan**, Fatih (2013) ‘Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukuki Durum – Değişiklik (Madde) Önerisi – İtiraz Yolu ve/veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi’, İÜHF, C: 71, S: 2, s. 27-50; **Korkmaz**, Şerife (2010) ‘Ticaret Unvanının Korunması ve Marka İle İlişkisi’ (Yüksek Lisans), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; **Çağlar**, Hayrettin & **Özdamar**, Mehmet (2006) ‘Ticaret Unvanının Korunması’, SÜHF, C: 14, S: 2, s. 119-150.

⁵⁶ **Guhl**, Theo & **Merz**, Hans & **Kummer**, Max (1991) Das Schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrechts, 23. Auflage, Zürich, Schulthess, s. 783 aktaran **Boyacıoğlu**, s. 172.

⁵⁷ **Ülgen vd.**, s. 403.

⁵⁸ **Bozer & Göle**, s. 164.

⁵⁹ **Şener**, s. 515.

⁶⁰ 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK) m. 4.

ticaret unvanlarında kullanılabilmesi ve marka içerisinde yabancı dilde yazılı sözcüklerin yer alabilmesi nedeniyle de mesele önem kazanmaktadır. Globalleşme, pazarların entegre hale gelmesi, yabancı sermayenin teşviki gibi nedenler sonucu Türkçe olmayan ibarelerin pratikte ticaret unvanlarında kullanılabilme ihtimaline rağmen, ticaret unvanlarında yabancı dillerdeki sözcüklerin kullanılması konusu TTK'da düzenlenmemiştir. Konuya ilişkin bir hükme "İç Ticaret 1995/1" sayılı Tebliğ'de rastlanılmaktaydı. Adı geçen tebliğ uyarınca anonim ve limited şirketlerin ticaret unvanlarının (unvanlarda yer alan eklerin) Türkçe olması gerekmektedir. İç Ticaret 1995/1 sayılı Tebliği yürürlükten kaldıran "İç Ticaret 2003/3" sayılı Tebliğ'de de yine anonim ve limited şirketler bağlamında "[t]icaret unvanı Türkçe olarak tespit edilir. Unvanda yer alan muhayyel adlar da Türkçe olmalıdır." hükmü yer almaktaydı (m. 3 ve 4). TTK'da yer almayan bir sınırlamanın tebliğlerde öngörülmüş olması, normlar hiyerarşisi ve yasal dayanak yoksunluğu gibi nedenlerle öğretide eleştirilmektedir.⁶⁴

İç Ticaret 2003/3 sayılı Tebliğ uyarınca öngörülen ticaret unvanlarında Türkçe kullanım sınırlamasına yine aynı tebliğde birtakım istisnalar da getirilmişti. Buna göre "...şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ve yabancı ortak bulunması halinde, ticaret unvanında yabancı kelime bulundurulmasına" izin verilebileceği belirtilmişti (m. 3 ve 4). Böylece Tebliğ, şirketin işletme konusunu tanıtıcı nitelikte sözcüklerin,⁶⁵ şirkete ait markanın veya şirketin yabancı ortaklarının isim ve soyisimlerinin yabancı dilde olmasını Türkçe kullanım sınırlamasının dışında tutmuştu. 6762 sayılı eski TTK'da olduğu gibi 6102 sayılı yeni

TTK'da da benzer bir sınırlamaya yer verilmemiş, tam tersine 46. maddenin gerekçesinde eklerin Türkçe olması sınırlamasına kanunda yer verilmediğinin özellikle altı çizilmiş ve bunun nedenleri izah edilmiştir. 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesinin ardından kısa bir süre sonra yayımlanan yeni bir tebliğ⁶⁶ ile de İç Ticaret 2003/3 sayılı Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla mevzuatta geçmişte birtakım sınırlamalara tabi tutulan bu konunun önünde bugün herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır.⁶⁷

V. TİCARET UNVANLARINDA KULLANILAMAYACAK EKLER

Yukarıda TTK'nın 46(1). maddesi uyarınca ticaret unvanlarında işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali adlardan ibaret olan eklerin kullanılabilmesi, bunun dışında markaların ticaret unvanlarında yer alabileceği ve eklerin Türkçe dışında başka bir dilde de oluşturulabileceği açıklanmıştı. TTK'nın 46(1). maddesi eklerin nasıl olabileceğini düzenlemekle birlikte, aynı zamanda nasıl olamayacağına ilişkin de kriterler içermektedir. TTK dışında Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de de eklerin nasıl olamayacağına ilişkin birtakım esaslara yer verilmiştir. Mevzuatta eklerin

⁶⁴ **Kendigelen**, Abuzer (1996) 'Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret 1995/1 Sayılı "Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"inin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi', İÜHFİM, C: 55, S: 1-2, s. 334; **Ülgen vd.**, s. 401; **Bozkurt**, s. 248.

⁶⁵ Örneğin kişi veya kuruluşların yemek ihtiyaçlarını karşılamak üzere yemek sağlama faaliyetinde bulunan bir şirketin "catering" ibaresini ticaret unvanında kullanması (DoCo İstanbul Catering ve Restaurant Hizmetleri Ticaret A.Ş.).

⁶⁶ Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ, RG tarih: 15.11.2012, no: 28468.

⁶⁷ Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'in 4(1). maddesinde işletme konusu ile şirketin türünü gösteren ibarelerin Türkçe olması şartıyla ticaret unvanlarının serbestçe belirleneceği hükme bağlanmıştır. Buradan hareketle, anonim ve limited şirketlerin ticaret unvanlarında asli unsur olarak yer alacak işletme konusu ile "anonim şirket" ve "limited şirket" ibarelerinin Türkçe olması yasal bir zorunluluktur. Bunların dışında ticaret unvanlarına ilave edilecek ekler ise Türkçe dışında bir dilde oluşturulabilir. Tebliğde kolektif ve komandit şirketler için bir düzenleme bulunmamaktadır. Kolektif ve komandit şirketlerde yabancı ortakların bulunması veya şirketin işletme konusunun ticaret unvanında ek olarak gösterilmek istenmesi durumunda şirketin unvanına yabancı dilde sözcükler yazılması, gerek adı geçen tebliğde bu yönde bir sınırlamanın olmaması, gerekse mülga İç Ticaret 2003/3 sayılı Tebliğ'de dahi bu hususun serbest bırakılması göz önünde bulundurulduğunda, hukuken mümkündür. Ancak "kollektif şirket" ve "komandit şirket" ibareleri, herhâükarda Türkçe olmak zorundadır.

nasıl olamayacağına ilişkin kriterler niteliği itibarıyla yasaklayıcı olup, ek kullanımının kendi takdirlerinde olmasına rağmen tacirler ticaret unvanlarında bu tarz ekleri kullanmaktan kaçınmak zorundadırlar. Bunun dışında, ticaret unvanlarında kullanımı yasak olmasa da belli bir makamın iznine tabi ekler de bulunmaktadır. Böyle bir durumda ilgili makamın izni alınmaksızın tacirlerin oluşturacakları ticaret unvanlarında kullanmak istedikleri ekler yer vermeleri söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla ticaret unvanlarında kullanılacak ekler, kullanılması yasak olan ekler ile kullanımı izne tabi eklerden oluşmaktadır.

A. EK KULLANIMININ MÜMKÜN OLMADIĞI DURUMLAR VAR MIDIR?

Ticaret unvanlarında kullanılmayacak eklerle ilgili değinilmesi gereken ilk husus ek kullanımının mümkün olmadığı durumların olup olmadığıdır. Ek olarak birtakım ibarelerin kullanımına izin verilmediği veya yasaklandığı durumlar mevcut olup, bunlar aşağıda incelenecektir. Burada kastedilen kavramsal olarak ek kullanımının bizzat kendisine izin verilmediği, yani yalnızca asli unsurdan oluşması gereken durumların olup olmadığıdır. TTK'da konuyla ilgili açık bir hüküm bulunmamaktadır. Öğretide ise TTK'daki hükümler yorumlanarak ek kullanımının zımnen mümkün olmadığına ilişkin durumlara yer verilmektedir. Örneğin *Bozer & Göle*, ticaret şirketlerinin ticaret unvanlarında ek kullanımının mümkün olduğunu, ancak aynı durumun dernek ve vakıflar ile kamu kuruluşları açısından geçerli olmadığını, zira bunların isimlerinin aynı zamanda ticaret unvanları olarak kabul edildiğinden unvanlarının kapsamının kanunen doğrudan belirlendiğini ileri sürmektedir.⁶⁸ Bu görüşün kabulü halinde dernek ve vakıflar ile kamu kuruluşlarının ticaret unvanlarında yalnızca asli unsur – ki o da isimlerinin aynıdır – bulunabilecek, ek kullanımı ise söz konusu olmayacaktır.

Bu bağlamda değerlendirilebilecek başka bir örnek de *Ülgen vd.* tarafından dile getirilmektedir. Yazarlar kolektif şirketin ortağı olmayan kişilerin isim ve soyisimlerinin şirketin ticaret unvanında yer almasına, TTK m. 47(2) istisnası dışında, kanunen izin verilmediğini ifade etmektedir.⁶⁹ Gerçekten TTK'da kolektif şirket ortaklarının en azından birinin isim ve soyisiminin ticaret unvanında asli unsur olarak yer alması aranmışken (m.42(1)), ortak olmayan kişilerin isim ve soyisimlerinin unvanında ek olarak yazılıp yazılmayacağı düzenlenmemiştir. Ancak yazarlar burada bir yasaklama yerine, aşağıda inceleneceği üzere üçüncü kişilerde yanılıcı olmama kriterine vurgu yapmaktadırlar. Kolektif şirkete ortak olmayanların, şahıs faktörü ön planda olan bu şirketin ticaret unvanlarında yer almasının üçüncü kişileri tacirin kimliği hakkında yanılabilirliğini belirtmektedirler. Buna rağmen yazarlar, şirkete ortak olmayan bir kişinin isim ve soyisiminin unvanında yer almasına rağmen yine de üçüncü kişilerde yanılmaya yol açılmayacak bir örneğe yer vermektedirler: “*Hacı Nuri Eryürek Oğlu Şinasi Eryürek ve Ortakları Kolektif Şirketi*”. Yazarlara göre “*Hacı Nuri Eryürek*” isimli kişinin şirketin ortağı olmadığı “*oğlu*” ekinden kolayca anlaşılabilir.⁷⁰

Ülgen vd. tarafından verilen yukarıdaki örnek, konuya üstünkörü bir yaklaşımın sergilenmemesi gerektiğini göstermek açısından önemlidir. Yazarlar, duruma göre kolektif şirketin ortağı olmayan kişilerin isim ve soyisimlerinin de ticaret unvanlarında yer alabileceğini açıkça göstermişlerdir. Buradan hareketle, ticaret unvanlarında ek kullanmak TTK uyarınca tacirin takdirine bırakıldığından, ek kullanımının bizatihi kendisine izin verilmemesi düşüncemize göre söz konusu olamaz. Ek kullanımının toptan yasaklanması değil, yalnızca denetlenmesi söz konusudur. Tacirin oluşturacağı ek, eklerin nasıl olmamasına ilişkin TTK'daki kriterlerle uyum sağladığı sürece serbestçe kullanılabilir. Dolayısıyla asıl üzerinde durulması gereken

⁶⁸ *Bozer & Göle*, s. 166. Yazarlar donatma iştirakinin ticaret unvanı için de ek kullanımının mümkün olup olmadığının TTK'da belli olmadığını ifade etmekle birlikte, donatma iştiraki açısından unvanında ek kullanılabileceği görüşündedir.

⁶⁹ *Ülgen vd.*, s. 397. *Şener* de kolektif şirketlerin ticaret unvanlarında şirkete ortak olmayan kişilerin isim ve soyisimlerine, sanki onlar şirketin ortağıymış gibi yer verilemeyeceğini ileri sürmektedir. *Şener*, s. 506. Ancak yazar bunun gerekçesini açıklamamıştır.

⁷⁰ *Ülgen vd.*, s. 397.

hangi nitelikteki eklerin ticaret unvanlarında kullanılmasının yasak olduğudur. Dernek ve vakıflar için ek kullanılmayacağına ilişkin *Bozer & Göle*'nin görüşüne ise katılmak mümkün değildir. TTK dernek ve vakıflar için asli unsuru belirlemiş, ama ek kullanımını herhangi bir yasağa tabi tutmamıştır. Bu doğrultuda ek kullanımı pekala mümkündür, örneğin “Kanarya Sevenler Derneği *Beşevler* İktisadi İşletmesi”. Bu örnekte “*Beşevler*,” işletmenin özelliğini (coğrafi konumunu) gösteren bir ektir ve kullanılabilir.

B. KULLANIMI YASAK OLAN EKLER

Yukarıda değinildiği üzere eklerin nasıl olabileceğini düzenleyen TTK'nın 46(1). maddesi hükmü, aynı zamanda eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kriterlere de yer vermektedir. Bu madde uyarınca “[t]acirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla” ticaret unvanlarında ek kullanılabilir (ayrıca TSY m. 4(2)). Eklerin nasıl olamayacağına ilişkin maddede sayılan bu kriterlere aykırı eklerin ticaret unvanlarında kullanılması yasaktır. Mevzuatta TTK'nın 46(1). maddesini karşılayan hüküm, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 944(1). maddesidir. Söz konusu maddeye göre ekler; gerçeğe uygun olmalı (*der Wahrheit entsprechen*), yanlışya yol açmamalı (*keine Täuschungen verursachen*) ve kamu yararına aykırı olmamalıdır (*keinem öffentlichen Interesse zuwiderlaufen*). Dolayısıyla eklerin nasıl olabileceğine ilişkin kriterler gibi, eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kriterler de Türk ve İsviçre hukukunda aynıdır.⁷¹ TTK'da belirtilen bu üç kritere ek olarak, Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de eklerin nasıl olamayacağına ilişkin başka kriterlere de yer verilmiştir.

⁷¹ İsviçre Borçlar Kanunu'nun 944(2). maddesi ise Türk hukukuna alınmamıştır. Söz konusu maddeye göre İsviçre Federal Meclisi'nin ticaret unvanlarında ulusal ve bölgesel köken belirtir nitelikteki ibarelere ilişkin olarak düzenleme yapabileceği belirtilmektedir.

1. Gerçeğe Aykırı Ekler

TTK'da eklerin gerçeğe uygun olması zorunlu tutulmuş, böylece gerçek olmayan, gerçeği yansıtmayan, gerçek dışı, kısaca gerçeğe aykırı olan eklerin ticaret unvanlarında kullanılması yasaklanmıştır. Aslında eklerin gerçeğe aykırı olamaması, pek de akla gelmeyecek bir kriter olmayıp, son derece anlaşılabilir niteliktedir. Zira gerçek dışı bir ibarenin, ticaret unvanı gibi tacirlerin ticaret siciline tescil ettirdikleri ve ticari işlerinde kullandıkları bir mecrada yer almasına hukuk düzeninin izin vermesi düşünülemez. Gerçeğe aykırılığın nasıl belirleneceği önemlidir. Gerçeğe aykırılık, gerçeği yansıtmayan eklerin ticaret unvanlarında yer alması şeklinde yorumlanacak olursa, hayali isimlerden oluşan ekler kriteri ile iltibas gündeme gelebilecektir. Örneğin “*Mutlu* Tekstil ve Dokuma Anonim Şirketi”⁷² şeklindeki bir ticaret unvanında “*mutlu*” ibaresi, şirketin ortağı bir kişinin ismi veya soyismi olabileceği gibi hayali bir isim de olabilir. Şirketin veya ortaklarından birinin “*mutlu*” mu “*mutsuz*” mu olduğu tartışması abesle iştigal etmek olacağından, bu örnekteki eki gerçeğe aykırılık kriterine tabi tutmak anlamsızdır. O halde gerçeğe aykırı eklerin, hayali isimlerden oluşan eklerden farklı olduğunu belirtmek gerekir. Hayali isimlerden oluşan eklerden ayırt edebilmek için gerçeğe aykırılığın; yalan, yanlış, mesnetsiz bir durumu çağrıştırdığı kabul edilmelidir.⁷³

Bir örnek vermek gerekirse, “*Hacı Hasan Aslan ve Oğulları* Pasta ve Börek Evi” şeklindeki bir ticaret unvanındaki “*ve oğulları*” eki, eğer tacirin gerçekte hiç oğlu yoksa veya oğulları o ticari işletmeye dahil değilse, gerçeğe aykırı olacaktır. Bu örnekte gerçeğe aykırılık, hayali olmaktan çok yalan, yanlış, mesnetsiz bir duruma işaret etmektedir. Ancak yalan bir ibare, aynı zamanda aldatıcı, yanıltıcı da olabilir. Şayet gerçeğe aykırılık; yanıltıcı, yanlışya yol açan şekilde anlaşılacak olursa, bu sefer de diğer bir kriter olan eklerin üçüncü

⁷² *Ülgen vd.*, s. 403.

⁷³ Öğretide *Boyacıoğlu* da eklerin hangi hallerde gerçeğe aykırı, hangi hallerde hayali olduğunu belirlemenin zor olduğunu vurguladıktan sonra, her somut olayda ayrı bir değerlendirmenin yapılmasını savunmaktadır. *Boyacıoğlu*, s. 187.

kişilerde yanılma oluşturmama kriterinin kapsamına girme ihtimali doğacaktır. Bu iki kriteri birbirinden kesin çizgilerle ayırabilmek için gerçeğe aykırılık kriterinde yalan, yanlış ve mesnetsiz bir durumun varlığı aranmalı (bu durumun oluşmasında kişinin kusurlu olup olmadığı dikkate alınmaksızın), üçüncü kişilerde yanılma oluşturmama kriterinde ise gerçeğe uygunluk aranmalı, ancak buna rağmen üçüncü kişilerce yanlış anlaşılmaya elverişli bir durum söz konusu olmalıdır.⁷⁴ Öğretide Şener, bir anonim şirketin ticaret unvanında o şirketle ilgisi bulunmayan bir gerçek kişinin isim ve soyisminin ek olarak yer alması durumunda, bunun gerçeğe aykırı olabileceğini belirtmektedir.⁷⁵

2. Kamu Düzenine Aykırı Ekler

Kamu düzeni, hukukta sıkça kullanılan, ancak tanımlanması en zor kavramlardan biridir. Kamu düzeninin ticaret hukukundaki karşılıklarından biri de ticaret unvanları bağlamında kendisini göstermektedir. TTK m. 46(1) uyarınca ekler, kamu düzenine aykırı olamaz. Kamu düzenine aykırılık ile neyin kastedildiği maddede veya madde gerekçesinde ifade edilmemiştir. Bununla kastedilenin devletin ve milletin birliği ve bütünlüğü olduğu kadar, toplumun manevi ve ahlaki değerleri olduğu ileri sürülebilir.⁷⁶ Bu doğrultuda toplumda

yanık uyandırabilecek, toplumun birliğini ve bütünlüğünü zedeleyecek, toplumun ahlaki değerleriyle bağdaşmayacak veya küfür içeren ibarelerin ticaret unvanlarında ek olarak kullanılması mümkün olmayacaktır. “Oğlançı Can Tözer T-Shirtleri”, “Necmi Bayraktar Randevu Evi İşletmeciliği”, “Alevi Dostu İbrahim Şenkal Yayıncılık Limited Şirketi” gibi eklerin kamu düzenine aykırı olacağı söylenebilir. Öğretide Şener, etnik bir gruba, belirli bir din ve mezhep mensubiyetine ilişkin eklerin kullanımının kamu düzenine aykırı olacağını belirtmektedir.⁷⁷ Bozer & Göle, tarikatlarla ilgili sözcüklerin kullanılmasının 677 sayılı Kanun ile yasaklanması sonucu, tarikatı işaret eden bir ekin kullanılmasının kamu düzenine aykırı olacağı görüşündedir.⁷⁸

3. Üçüncü Kişilerde Yanılma Oluşturabilecek Ekler

Eklerin nasıl olamayacağına ilişkin TTK’da düzenlenen son kriter, “tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak” eklerdir. TTK, üçüncü kişilerde yanılmanın ne hakkında oluşabileceğini ifade etmiş ve bu bağlamda tacirin kimliğine ve işletmesinin özelliklerine işaret etmiştir. Maddede sayılanların örnek niteliğinde olduğu, sınırlı sayıda olmadığı kabulü gerekir. TTK’da yanılmanın ne hakkında olabileceği belirtilmişken, nasıl olacağı net değildir.⁷⁹ Yukarıda ifade edildiği üzere üçüncü

⁷⁴ Başlangıçta gerçeğe uygun olup da sonradan gerçeğe aykırı hale gelen (örneğin isim değişikliği yapılması, şirketten bir ortağın ayrılması vb.) ekler açısından ise, TTK’da kabul edilen sistem uyarınca bir değişiklik yapmaya gerek bulunmamaktadır (m.47). Yukarıda incelendiği üzere TTK’da gerçeklik sistemi kabul edilmemiştir. TTK m.47 hükmü bunu göstermesi açısından kayda değerdir. İlgili madde uyarınca tacirin veya ortakların ticaret unvanında yer alan ismi ve soyismi kanunen değişir veya yetkili makamlar tarafından değiştirilirse kullanmakta olduğu ticaret unvan olduğu gibi kalabilecektir. Burada ilk bakışta asli unsurun düzenlendiği düşünülse de, maddenin ekler için de uygulanmasına bir engel bulunmamaktadır. Bunun dışında, kollektif veya komandit şirketlere yeni ortak veya ortakların girmesi durumunda da şirketin ticaret unvanının değiştirilmesine gerek bulunmamaktadır. Söz konusu şirketlerden ayrılan ortak veya ortakların isim ve soyisimleri de yine şirketin unvanında kalabilir, ancak bunun için adı geçen ortakların yazılı izninin alınması yasal bir zorunluluktur.

⁷⁵ Şener, s. 510.

⁷⁶ Boyacıoğlu, s. 181 (“Muhteva itibarıyla ne gibi eklerin kamu düzenine aykırı sayılabileceğini önceden tesbit etmek zor da olsa, genel olarak Anayasa’da ifadesini bulan ülke-

nin, milletin bölünmezliği esasına veya demokratik ve laik cumhuriyet fikrine aykırı, dini, ahlaki, milli ve kültürel duyguları zedeleyici mahiyetteki ekler [kamu düzeni kriterine] dahil edilmektedir.”).

⁷⁷ Şener, s. 518.

⁷⁸ Bozer & Göle, s. 168.

⁷⁹ Üçüncü kişilerde yanılma oluşturabilecek ekler örnek niteliğinde TTK’da özel bir hüküm bulunmamaktadır: “Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar” (TTK m. 46(2), TSY m. 44(4)). Bu hükümlerle ticari hayatta herhangi bir ortağı bulunmadan veya şirket çatısı olmadan ticaret yapan gerçek kişi tacirlerin, ticaret unvanlarında sanki ortağı varmış veya şirket çatısı altında faaliyet gösteriyormuş gibi ekler kullanmasına, üçüncü kişilerde yanılma oluşturma riski karşısında izin verilmemiştir. Aslında bu maddede de bir ölçüde gerçeğe aykırılık bulunmakla birlikte, maddenin kaleme alınış tarzındaki “izlenimi uyandırma” ibaresinden üçüncü kişilerde yanılmaya vurgu yapıldığı ileri sürülebilir.

kişilerde yanılma oluşturabilecek bir ek, aynı zamanda gerçek olmayan bir ek de teşkil edebilir. Burada ayırt edici husus, üçüncü kişilerde yanılma oluştursa bile ekin kısmen de olsa gerçeği yansıtır olmasındır. Ticaret unvanındaki ek gerçektir, ancak ekin varlığı üçüncü kişilerde yanılmaya yol açmaktadır. Örneğin “Şükran Solmaz Yerli Kumaşları” şeklindeki bir ticaret unvanındaki “yerli” ekinin, eğer ticari işletme kapsamında yerli kumaşlarla birlikte yerli olmayan (örneğin Çin malı) kumaşlar da satılıyorsa, üçüncü kişilerde yanılma oluşturabileceği söylenebilir. Çin malıyla birlikte yerli malı da satıldığı için bu ekin gerçeğe aykırı olduğu söylenemez, ancak “yerli” ibaresi, yerli olmayan malların satılmadığı izlenimini verdiği için müşterilerde belli bir güven oluşturmaktadır. Çin mallarının da satıldığı fark eden müşteriler böylece yanıltılmış olacaktırlar.

Aynı şekilde “taze”, “doğal”, “ev yapımı” gibi üretilen ürünü betimleyen ibareler ile “öz”, “has”, “hakiki” gibi üstünlük belirten ibarelerin ticaret unvanlarında kullanılmasına da, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına neden olabileceği gerekçesiyle, dikkatle yaklaşmak gerekir. Öğretide üçüncü kişilerde yanılma oluşturabilecek eklere örnek olarak *Bozer & Göle*, küçük bir imalathane işleten bir gerçek kişi tacirin, ticaret unvanında ek olarak “fabrika” sözcüğünü;⁸⁰ *Karayalçın*, eski tesisleri olan bir işletmenin “modern” sözcüğünü;⁸¹ *Şener* tek bir işletmeye sahip bir tacirin, ticaret unvanında “müesseseleri” ibaresini;⁸² *Canaris & Capella* ise bir hukuk doktorunun senatoryum işletirken “Dr.” ibaresini⁸³ kullanmasını göstermektedirler. Benzer biçimde *Şener*, “Prof. Dr. Ahmet Yılmaz ve Ortakları Buca Özel

Hastane Anonim Şirketi” örneğini vererek, unvan da adı geçen kişinin hukuk profesörü olması durumunda, söz konusu ticaret unvanının hem gerçeğe aykırı, hem de üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olduğunu ileri sürmektedir. Düşüncemize göre bu örnekte adı geçen kişi gerçek hayatta profesör ise gerçeğe aykırılıktan söz edilemez. Ancak “Dr.” ibaresinin bir hastane bağlamında kullanılması, kişinin tıp doktoru olarak algılanarak üçüncü kişilerde yanılmaya yol açabilecek niteliktedir.

4. Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de Sayılan Diğer Hususlara Aykırı Ekler

TTK’nın 46(1). maddesinde eklerin gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olamayacağı, üçüncü kişilerde yanılma oluşturamayacağı ifade edilmiştir. TTK’da çizilen bu ana çerçeveye ek olarak, ikincil mevzuatta başka kriterlere de yer verilmiştir. Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’in 4(3). maddesinde ticaret unvanlarında yer alan ibarelerin (eklerin), “ulusal çıkarlara ve ahlaka” aykırı olamayacağı, “kültürel ve tarihi değerleri” zedeleyecek şekilde oluşturulamayacağı belirtilmiştir. Burada ahlak, kamu düzeni kavramından ayrı olarak zikredilmiş, ayrıca ulusal çıkarlar, kültürel ve tarihi değerlere atıf yapılmıştır. Bu ibarelerle kastedilenin Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin menfaatlerini ihlal edebilecek, yabancı devletlerle olan ilişkilerini zorlaştırabilecek, uluslararası arenada güçsüz duruma düşürebilecek, eski Türk devletlerinin şanlı tarihini karalayabilecek veya tarihinde öne çıkmış kişileri ya da olayları küçük düşürebilecek nitelikte ekler olduğu söylenebilir. “Ermeni Soykırımı Anıtları Hediye Eşya Üretim A.Ş.,” “Hain Vahdettin Tütün ve Tütün Mamülleri Ltd. Şti.,” “Haçlı Şövalyesi Cevat Kansu” gibi eklerin maddede sayılan kriterlere aykırı olacağı düşünülebilir.

C. KULLANIMI BELLİ BİR MAKAMIN İZİNİNE TABİ EKLER

Yukarıda incelendiği üzere TTK m. 46(1)’da ticaret unvanlarında yer alacak eklerin gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olamayacağı, üçüncü kişilerde yanılma oluşturamayacağı ifade edilmiştir.

⁸⁰ **Bozer & Göle**, s. 167.

⁸¹ **Karayalçın**, s. 375 aktaran **Boyacıoğlu**, s. 184.

⁸² **Şener**, s. 516. Yazar, verdiği bu örneği bir Yargıtay kararına dayandırmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda davacının ticaret unvanında kullanılan “müesseseleri” ibaresinin, başkalarını yanlış düşünmeye yönlendirebileceği ve ayrı ayrı muhasebesi olan iki veya daha çok müessesenin var olduğu izlenimini uyandırabileceği ifade edilmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 29.11.1973, E: 1973/4778, K: 1973/4768 (**Şener**, s. 516).

⁸³ **Canaris**, Claus-Wilhelm & **Capella**, Karl-Hermann (1989) *Handelsrecht*, 21. Auflage, Münih, Verlag C.H. Beck, s. 148 aktaran **Boyacıoğlu**, 1995, s. 186.

Eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kriterleri içeren söz konusu maddeye aykırı eklerin tacirlerce ticaret unvanlarında kullanılması yasaktır. Bu nedenle eklerin nasıl olamayacağına ilişkin TTK'da ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de yer alan kriterler yasaklayıcı niteliktedir. TTK'da yer almayan sınırlamaların tebliğ düzeyinde getirilmiş olması, ikincil mevzuatın kanuna aykırı olup olmadığı tartışmasını gündeme getirebilecektir. Bunun dışında, ticaret unvanlarında kullanımı yasak olmayan ancak belli bir makamın iznine bağlı ekler de bulunmaktadır. Bu tarz eklerin ticaret unvanlarında kullanılması mümkündür, ancak unvan oluşturulmadan önce ilgili makamdaki gerekli iznin alınması gerekmektedir. Kullanımı izne tabi ekler gerek TTK ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de, gerekse TTK dışı mevzuatta düzenlenmektedir. İsviçre⁸⁴ ve İngiliz hukukunda⁸⁵

da ticaret unvanlarında kullanılması belli bir makamın iznine tabi ekler bulunmaktadır. Aşağıda inceleneceği üzere kullanımı izne tabi eklerin sınırlı sayı ilkesine göre belirlendiği anlaşılmaktadır.

1. TTK'da Ek Kullanımının İzne Tabi Olduğu Durumlar

Kullanımı izne tabi olan eklere ilişkin olarak TTK'da tek bir madde bulunmaktadır. TTK'nın 46(3). maddesine göre "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" sözcükleri, ticaret unvanlarına ancak Cumhurbaşkanı kararıyla konulabilir.⁸⁶ Maddede sayılı sözcükler, Cumhurbaşkanı kararı olmaksızın ticaret unvanlarında kullanılmaz. TSY'nin 44(5). maddesinde aynı hükmün bir tekrarı yer verilmiştir. Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ'de ise konuyla ilgili daha ayrıntılı bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre, "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" sözcükleri, Cumhurbaşkanı kararı olmaksızın ticaret unvanlarında "yalın, sade ve eksiz olarak" kullanılamaz. "Yalın ve sade" ibarelerinin eş anlamlı olduğu, dolayısıyla farklı kriterler olmadığı söylenebilir. Burada önemli olan "eksiz olarak" kriteridir. Bu düzenlemeyle amaçlananın "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" sözcüklerinin, bizzat bu halleriyle ticaret unvanlarında kullanılmasının izne tabi olduğunu vurgulamak olduğu düşünülebilir. Buradan hareketle ilgili sözcüklerin değiştirilerek veya başka sözcüklerle öbek oluşturacak biçimde kullanılmasına bir engel bulunmamalıdır. Örneğin "Canım Türkiyem Diyet Ürünleri Ltd. Şti.", "Türkün Gururu Eşofman Malzemeleri A.Ş." gibi eklerin Cumhurbaşkanı kararı olmaksızın kullanımı mümkün olmalıdır.

⁸⁴ İsviçre Borçlar Kanunu'nda, TTK m. 46(3) gibi bir hükme rastlanmamakla birlikte başka kanunlarla ticaret unvanlarında kullanımı belli bir makamın iznine tabi kılınan sözcükler İsviçre hukukunda da bulunmaktadır. Örneğin Birleşmiş Milletler'in ve Diğer Hükümetlerarası Kuruluşların İsim ve İşaretlerinin Koruması Hakkında Federal Kanun'da (*Bundesgesetz zum Schutz von Namen und Zeichen der Organisation der Vereinten Nationen und anderer zwischensstaatlicher Organisationen*) belirtilen bazı sözcüklerin ticaret unvanlarında izinsiz kullanımı mümkün değildir. Konuyla ilgili olarak ayrıca bkz. İsviçre Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı 01.07.2016 tarihli rehber.

⁸⁵ Ticaret unvanlarının oluşturulmasında serbestlik sisteminin geçerli olduğu İngiliz hukukunda dahi ticaret unvanlarında kullanımı izne tabi birtakım sözcükler bulunmaktadır. İngiliz hukukunda bu türden sözcükleri ifade etmek üzere "sensitive words or expressions" (hassas sözcük veya ibareler) terimi kullanılmaktadır. İngiliz hukukunda hassas sözcük veya ibarelere ilişkin olarak daha derli toplu bir mevzuat bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak üç liste (*annex*) hazırlanmış ve ticaret unvanlarında kullanımı yasak veya izne tabi ibareler kategorilere ayrılmıştır. (A) listesinde ticaret unvanlarında kullanımı çeşitli devlet makamlarının iznine tabi ibareler düzenlenmiştir. Örneğin "accredited" (akredite olan, devletçe resmen tanınmış) ibaresini ticaret unvanında kullanmak isteyenler, Birleşik Krallık İş, Enerji ve Endüstriyel Strateji Bakanlığı'ndan izin almak zorundadır. (B) listesinde ticaret unvanlarında kullanımı işletme veya şirketin, bir merkezi veya yerel kamu kuruluşuyla bağlantılı olduğu izlenimini verebilecek sözcükler bulunmaktadır. Örneğin "Revenue and Customs" (gelir ve gümrükler) ibaresinin kullanımı için "HM Revenue and Customs"dan (Birleşik Krallık Gelir ve Gümrük İdaresi) izin alınmak zorundadır. (C) listesinde ise düzenlemelere tabi diğer sözcükler yer almaktadır. Örneğin "Anzac" sözcüğünün ticaret unvanlarında kullanımı yasaktır. Kaynak: <<https://www.gov.uk/government/publications/incorporation-and-names>> s.e.t. 16.08.2018. Ayrıca bkz. **Mayson, Stephen & French, Derek & Christopher, Ryan** (2017) *Company Law*, 34th Edition, Birleşik Krallık, Oxford University Press, s. 62-63.

⁸⁶ TTK m. 46(3) hükmü, Cumhurbaşkanlığı sistemine uyum süreci kapsamında yakın zamanda çıkarılan kanun hükmünde kararnamele (KHK) değişikliğe uğramıştır. 700 sayılı KHK'nın 192. maddesiyle değiştirilmeden önceki halinde "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" sözcüklerinin ticaret unvanlarında kullanılması "Bakanlar Kurulu'nun iznine tabiydi. Ancak TTK'da yapılan değişikliğe paralel bir değişiklik henüz TSY ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ için gerçekleştirilmediğinden, ikincil mevzuatta "Bakanlar Kurulu"na yapılan atıf devam etmektedir.

Maddede sınırlı sayıda sayılan sözcüklerin ticaret unvanlarında kullanılmasının hangi gerekçeyle izne tabi tutulduğuna ilişkin olarak Şener; “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” sözcüklerinin ticaret unvanlarında kullanılması durumunda devletle bu sözcükleri kullanan tacirler arasında bir bağ olduğu izleniminin yaratılabileceğini, kanun koyucunun bu sözcüklerin ticaret unvanlarında gereksiz, haksız ve yersiz olarak kullanılmasını önlemek için kamu menfaatiyle izne tabi kıldığını öne sürmektedir.⁸⁷ Benzer biçimde Boyacıoğlu da bu dört sözcüğün devletin, unvanında bu sözcüklere yer veren işletmelerle irtibatı bulunduğu izlenimi uyandırılabilmesi ve bu suretle işletmenin genişlik ve önemi hakkında kamuoyu nezdinde yanlış bir düşünce yaratacak nitelikte olması nedeniyle izne tabi kılındığını iddia etmektedir.⁸⁸ Düşüncemize göre bu dört sözcüğün tacir veya işletmenin devlet ile olan bağlantısını çağrıştırmaması nedeniyle ayrı bir düzenlemeye tabi olduğu açıktır, ancak bu tespitin ilgili kuralın bir gerekçesi olmak yerine doğrudan kuralın kendisi haline getirilmesi daha isabetli olacaktır. Bu doğrultuda bu dört sözcüğe ilişkin olarak “yalın, sade ve eksiz olarak” kullanma kriterinin, “tacir veya işletme ile devlet arasında herhangi bir bağlantı çağrıştırmama” kriteri olarak değiştirilmesi düşünülebilir.

Kriterin “tacir veya işletme ile devlet arasında herhangi bir bağlantı çağrıştırmama” olarak değiştirilmesiyle birlikte ilgili düzenlemenin *ratio legis* tacirler tarafından daha kolay anlaşılabilir ve Cumhurbaşkanı kararı olmaksızın kullanılması durumunda cezai yaptırım olan⁸⁹ bu sözcükleri ticaret unvanlarında kullanırken tereddüte düşebilecek tacirlere daha fazla öngörülebilirlik sağlanabilir. Bu kriter sayesinde örneğin tacirin ürettiği mal veya hizmete ilişkin olarak bu dört sözcüğün kullanılması durumunda Cumhurbaşkanı kararına gerek duyulmayacaktır. Mesela “Selmanlar Türk Kahvesi Üretim Ltd. Şti.” şeklinde bir unvandaki “Türk” sözcüğü, eksiz olarak kullanılmakla birlikte

devlet ile bir bağlantı çağrıştırmamakta, yalnızca üretilen malın cinsini göstermektedir. Yine bu kriterin kabulüyle birlikte mevzuatta halihazırda bir istisna olarak bu dört sözcüğün tacirin isim veya soyisiminde yer alması durumunda Cumhurbaşkanı kararının aranmayacağı kuralına da haliyle gerek kalmayacaktır.⁹⁰ Zira tacirin isim ve soyisiminin ticaret unvanında geçmesinin, o tacir ile devlet arasında bir bağlantı çağrıştırmayacağı açıktır. Ayrıca bu dört sözcüğün yabancı bir dilde kullanılması suretiyle düzenlemenin tacirlerce dolanılması da engellenebilecektir.⁹¹

Bunun dışında Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de de ticaret unvanlarında kullanımı izne tabi sözcüklere ilişkin hükümler bulunmaktadır. Söz konusu tebliğin 4(6). maddesinde ticaret unvanlarında resmi olarak tanımlanmış yer isimlerinin (örneğin “Ankara”, “Kızılay”) kullanılabilmesi belirtilmiş, ancak ülke isimlerinin (örneğin “Fransa”) kullanılabilmesi için ilgili ülkenin yetkili makamlarından izin alınması gerektiği ifade edilmiştir. Yine “ticaret unvanı altında üretilen mal ve hizmetlere ilişkin olma” kriterinin burada da yardımcı olabileceği söylenebilir. Örneğin “Adil Yazgan Fransa Şarapları” şeklindeki bir ticaret unvanının oluşturulabilmesi için Fransız makamlarından izin alınmasına gerek bulunmamalıdır. Bunun dışında adı geçen tebliğin 4(7). maddesinde kamu kurum ve kuruluşları ile ulusal ve uluslararası kuruluşların isimlerinin ya da kısaltmalarının

⁹⁰ Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’in 4(4). maddesinde “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” sözcüklerinin asli unsuru oluşturacak nitelikte gerçek kişi tacirlerin isim veya soyisiminde yer alması durumunda (örneğin “Ahmet Türk”) Cumhurbaşkanı kararının aranmayacağı ortaya konulmaktadır.

⁹¹ “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” ibarelerinin kullanımı izne tabiyse de bu ibarelerin Türkçe dışında başka bir dilde kullanılması durumunda, örneğin “Turkish”, “Turkey” veya “National” şeklindeki İngilizce ibareler, bunun akıbeti net değildir. Düşüncemize göre bu dört sözcüğün yabancı dildeki karşılıklarının ticaret unvanlarında ek olarak kullanılması, TTK m. 46(3)’deki düzenlemenin dolanılması anlamına gelmektedir. Bunu mevzuatta açıkça yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. Mevcut kural, kanunun bu şekilde dolanılmasını önleyememektedir. Ancak kriterin “tacir veya işletme ile devlet arasında herhangi bir bağlantı çağrıştırmama” şeklinde değiştirilmesi durumunda, bu sözcüklerin yabancı dillerdeki karşılıklarının da devlet ile bağı çağrıştırmaması nedeniyle, bu tarz kullanımlar engellenebilecektir.

⁸⁷ Şener, s. 519.

⁸⁸ Boyacıoğlu, s. 188-189.

⁸⁹ TTK m. 51(3) uyarınca TTK m. 46’yı ihlal edenler, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır.

(örneğin “United Nations”, “KOSGEB”) ek olarak kullanılamayacağı belirtilmiş, ancak bu kurum ve kuruluşların işlettiği işletmeler ile ortağı oldukları şirketlerin ticaret unvanlarında isimlerini veya kısaltmalarını kullanabilmelerine imkan verilmiştir. Maddede bir izin prosedürü öngörülmemiş, yalnızca isimleri ve kısaltmaları üzerinde hak sahibi olan kuruluşların bunları kullanabileceği vurgulanmıştır.

Burada son olarak değinilmesi gereken bir konu da ticaret unvanlarında kullanımı toplumda çeşitli hassasiyetlere yol açabilecek veya kamuya mal olmuş ya da belli bir kesmin tekeline bırakılmayacak sözcüklerin durumudur. Örneğin “İslam”, “islami”, “helal”, “halk”, “millet”, “Osmanlı”, “Atatürk” vb. sözcüklerin ticaret unvanlarında kullanılmasını TTK’nın 46(3). maddesi izne tabi tutmamaktadır. Bu tarz sözcüklerin ticaret unvanlarında ek olarak kullanılmasının, başka bir kanunla yasaklanmadığı veya izne tabi kılınmadığı sürece, TTK ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’deki eklerin nasıl olamayacağına ilişkin genel kurallara tabi olduğu söylenebilir. Örneğin “Osmanlı Tulumbacı İsmail Hakkı Yıldırım” veya “Oğuzlar İslami Et Ürünleri Ltd. Şti.” gibi ekler içeren ticaret unvanları, normal şartlar altında toplumun belli bir kesiminin tekeline bırakılmayacak ibareler içerse de, kullanım tarzı açısından genel kurallara bir aykırılık oluşturmayacaktır. Diğer taraftan, “İslam Mücahidi Şaban Kılıçarslan Ofis Malzemeleri” örneğindeki “İslam” ekinin üretilen ürünle bir ilgisinin olmadığı, aksine dini duyguları sömürücü nitelikte olduğu, bu nedenle de genel kurallara aykırı olacağı iddia edilebilir.

2. TTK Dışı Mevzuatta Ek Kullanımının İzne Tabi Olduğu Durumlar

Ticaret unvanları asıl olarak TTK’da düzenlenmekteyse de, TTK dışı mevzuatta da ticaret unvanlarının nasıl oluşturulacağına, bu bağlamda ticaret unvanlarında hangi ibarelerin kullanılamayacağına ilişkin hükümlere rastlanmaktadır. Örneğin 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 1. maddesine 2013 yılında 6495 sayılı Kanunla eklenen 2. fıkra uyarınca “Diyanet İşleri Başkanlığı ve Başkanlığın izin verdiği vakıf, kurum ve kuruluşlar dışında, diğer

kurum ve kuruluşlar ile özel ve tüzel kişiler tarafından ‘Diyanet’ kelimesi isim, unvan ve marka olarak kullanılamaz.” Böylece “Diyanet” sözcüğünün ticaret unvanlarında kullanılması, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın iznine bağlanmıştır. Bunun dışında, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 60. maddesinde iş bu kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında “banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri” kullanmanın yaptırım gerektirdiği hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemeyle “banka” veya bankayı çağrıştıran sözcüklerin kullanımının yalnızca 5411 sayılı Kanun uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulundan “kuruluş izni” ve “faaliyet izni” alan bankalara ait olduğu anlaşılmaktadır (m. 6 vd.).⁹² Bu düzenleme sonucu “Hatice Arslan Bankaları” veya “Bankacı Emin Gürova” gibi eklerin kullanımı mümkün olmayacaktır.⁹³

VI. SONUÇ

Tacirlerin ticaretlerinde kullandıkları isme “ticaret unvanı” denilmektedir. TTK uyarınca tacirlerin ticaret unvanı kullanma ve bunu ticaret siciline tescil ettirme zorunluluğu bulunmaktadır. Kullanımı zorunlu olan ticaret unvanlarının oluşturulması açısından ise TTK’da benimsenen karma sistem sonucu tacirlere kısmî bir serbesti tanınmıştır. Buna göre ticaret unvanlarını oluştururken tacirler, ticaret unvanlarında kanunen bulunması gereken ibareleri mutlaka kullanmak ve bulunması gereken, başka bir deyişle bulunması yasak olan ibareleri kullanmaktan kaçınmak veya belli bir makamının iznine tabi olan ibareleri izinsiz kullanmamak noktasında iki temel sınırlamaya tabi tutulmuşlardır. Ticaret unvanlarında mutlaka bulunması gereken ibareler, asli unsurdan (çekirdek) ve zorunlu eklerden oluşmaktadır. Bunlar

⁹² Yine 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nun 46(2). maddesi uyarınca da bu kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketi ibarelerinin kullanımı yaptırıma tabi tutulmuştur.

⁹³ Kaldı ki bankaların 5411 sayılı Kanun’un 7(a). maddesi uyarınca anonim şirket şeklinde kurulması zorunludur.

kanunda düzenlendiğinden ticaret unvanlarında tacirlerin bunları kullanmaktan kaçınmaları söz konusu değildir. Dolayısıyla ticaret unvanlarında bulunmaması gereken ibareler, daha çok zorunlu olmayan eklerle ilişkindir. Ticaret unvanlarında zorunlu olmayan eklerin kullanımı esasen tacirlerin takdirine bırakılmışsa da, TTK ve Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de eklerin nasıl olabileceğine ve nasıl olamayacağına ilişkin yasal bir çerçeve çizilmiştir.

Eklerin nasıl olabileceğini gösteren TTK’nın 46(1). maddesi uyarınca ticaret unvanlarına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali isimlerden oluşan ekler eklenebilir. İsviçre Borçlar Kanunu’nun 944(1). maddesine denk gelen TTK’nın 46(1). maddesinde sayılan bu üç kriter arasından ilki olan ticari işletmenin özelliğinden anlaşılması gereken, çoğu zaman işletme konusundan başka bir şey değildir. Unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ekler açısından, maddede “tacir” yerine “kişi” sözcüğünün tercih edilmesiyle birlikte gerçek kişi tacirlerin yanında tüzel kişi tacirlerin ortakları da kriterin kapsamına dahil edilmiştir. “Kimlik” ile ifade edilmek istenen ise yalnızca isim ve soyisim olmayıp, bu kriter sonucu kişilerin tanımlanmasına yardımcı olmak üzere kişilerin meslekleri, memleketleri veya kişilere ait lakap ya da sıfatlar ek olarak kullanılabilir. Diğer taraftan, “hayali isim” ile ille de gerçek olmayan, fantezi ibareler kastedilmemiş olup, bu kriter işletmenin özellikleri ve kişilerin kimlikleri dışında kalan ve TTK’ca yasaklanmamış her türlü ibareyi içerecek kadar geniş yorumlanmaya elverişlidir.

Eklerin nasıl olabileceğini düzenleyen TTK’nın 46(1). maddesi, aynı zamanda eklerin nasıl olamayacağına ilişkin kriterleri de içermektedir. Buna göre ekler, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamalı, üçüncü kişilerde yanlış bir görünüşün oluşmasına neden olacak nitelikte bulunmamalıdır. Eklerin gerçeğe uygun olması zorunlu tutulmuş, böylece gerçeğe aykırı eklerin kullanılması yasaklanmıştır. Bu noktada hayali isimlerden oluşan eklerden ayırt edebilmek için gerçeğe aykırılığın; yalan, yanlış, mesnetsiz bir durumu çağrıştırdığı kabul edilmelidir. Eklerin kamu düzenine

aykırı olamaması sonucu toplumun birliğini ve bütünlüğünü zedeleyecek, toplumun ahlaki değerleriyle bağdaşmayacak veya küfür içeren eklerin kullanılması yasaktır. Aynı zamanda eklerin varlığı, üçüncü kişilerde yanılmaya da neden olmamalıdır. Üçüncü kişilerde yanılmaya neden olmama kriterinin gerçeğe aykırılık kriterinden farklı olabilmesi için ek gerçeğe uygun olmalı, gerçek durumu yansıtmalı, ancak ilgili ekin varlığı yine de üçüncü kişilerde yanılmaya yol açmalıdır. Bunlara ek olarak, Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de eklerin, ulusal çıkarlara ve ahlaka aykırı olamayacağı, kültürel ve tarihi değerleri zedeleyecek şekilde oluşturulamayacağı da belirtilmiştir.

Ticaret unvanlarında kullanımı yasak olmasa da belli bir makamın iznine bağlı olan ibareler de bulunmaktadır. TTK’nın 46(3). maddesi uyarınca “*Türk*”, “*Türkiye*”, “*Cumhuriyet*” ve “*Milli*” sözcüklerinin ticaret unvanlarında kullanılması Cumhurbaşkanının kararına bağlıdır. Konuyla ilgili olarak TTK ve TSY’de yer almayan, ancak Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ’de düzenlenen kural uyarınca, söz konusu sözcüklerin Cumhurbaşkanı kararı olmaksızın ticaret unvanlarında yer alabilmesi için “yalın, sade ve eksiz olarak” kullanılmalrı gerekmektedir. Bu düzenlemenin gerekçesi olarak devletle bu sözcükleri kullanan tacirler arasında bir bağ olduğu izleniminin engellenmesi, bunların gereksiz, haksız ve yersiz olarak ticaret unvanlarında kullanılmasının önlenmesi olduğu öne sürülmektedir. Bu tespitin ilgili kuralın bir gerekçesi olmak yerine doğrudan kuralın kendisi haline getirilmesi daha faydalı olacaktır. Bu dört sözcüğün dışında da ticaret unvanlarında kullanımı toplumda çeşitli hassasiyetlere yol açabilecek veya kamuya mal olmuş ya da belli bir kesimin tekeline bırakılmayacak sözcükler de olabilecektir. Bu tarz sözcükler, TTK’nın 46(3). maddesindeki dört sözcüğün sınırlı sayıda belirtilmesi nedeniyle, eklerin nasıl olamayacağına ilişkin genel kurallara tabi olacaktır.

Belirtmek gerekir ki mehz mevzuatta eklerle ilişkin olarak sonradan bir değişiklik yapılmıştır. Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu’ndaki değişiklikler daha çok asli unsura ilişkin olup, bu değişikliklerin hiçbiri henüz TTK’da yerini alma-

mıştır. Dolayısıyla ticaret unvanlarına ilişkin olarak mehz mevzuatla uyum sağlanabilmesi açısından TTK'da yapılabilecek değişiklikler daha çok asli unsura ilişkin olacaktır. Bu bağlamda karma sistemden serbestlik sistemine geçişin başlatılması, gerçek kişi tacirlerin isim ve soy isimlerinin unvanda birlikte kullanılması esasının yumuşatılması, sermaye şirketlerinin işletme konularının unvanlarında yer alması zorunluluğunun kaldırılması gündeme gelebilir. Ekler açısından ise mevzuatta çözüm bekleyen acil, ciddi bir sorun bulunmamakla birlikte, asli unsura ilişkin yapılabilecek mevzuat değişiklikleri kapsamında eklere ilişkin de birtakım iyileştirmelere yer verilebilir. Bu bağlamda “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” sözcüklerine ilişkin olarak “yalın, sade ve eksiz” kullanma kriterinin, “tacir veya işletme ile devlet arasında herhangi bir bağlantı çağrıştırmama” kriteri olarak değiştirilmesi ve zorunlu ek kullanımına ilişkin olarak “*mevzuattaki diğer hükümler saklıdır*” gibi bir hükmün TTK'ya eklenmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arkan**, Sabih (2017) Ticari İşletme Hukuku, 23. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları.
- Aslan**, İ. Yılmaz (2018) Ticaret Hukuku Dersleri, 12. Bası, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Aydoğan**, Fatih (2013) ‘Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukuki Durum – Değişiklik (Madde) Önerisi – İtiraz Yolu ve/veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi’, İÜHFM, C:71, S:2, s.27-50.
- Ayhan**, Rıza & **Çağlar**, Hayrettin (2017) Ticari İşletme Hukuku, 10. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Bahtiyar**, Mehmet (2017) Ticari İşletme Hukuku, 18. Bası, İstanbul, Beta Kitabevi.
- Berzek**, Ayşe Nur (2016) Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 11. Bası, İstanbul, Beta Kitabevi.
- Bilge**, Mehmet Emin (2015) ‘Marka ve Ticaret Unvanı Arasında İltibas’, TFM, S:2015/2, s. 7-22.
- Bilgili**, Fatih & **Demirkapı**, Ertan (2018) Ticaret Hukuku Bilgisi, 13. Bası, Bursa, Dora Yayınevi.
- Boyacıoğlu**, Cumhuri (1995) ‘Ticaret Unvanı’ (Yüksek Lisans), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozer**, Ali & **Göle**, Celal (2017) Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları.
- Bozkurt**, Tamer (2017) Ticari İşletme Hukuku, Ankara, Legem Yayıncılık.
- Can**, Mustafa (2007) ‘Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Unvanı’, Mevzuat Dergisi, S:111, <<https://www.mevzuatdergisi.com/2007/03a/01.htm>> s.e.t. 10.07.2018.
- Canaris**, Claus-Wilhelm & **Capella**, Karl-Hermann (1989) Handelsrecht, 21. Auflage, München, Verlag C.H. Beck.
- Çağlar**, Hayrettin & **Özdamar**, Mehmet (2006) ‘Ticaret Unvanının Korunması’, SÜHFD, C:14, S:2, s. 119-150.
- Dinç**, Serhan (2017) Ticaret Hukuku Bilgisi, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Domaniç**, Hayri (1988) Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Bası, İstanbul, Temel Yayıncılık.
- Edgü**, Ekrem (1967) Ticaret Hukuku I, Ankara, Sevinç Matbaası.
- Guhl**, Theo & **Merz**, Hans & **Kummer**, Max (1991) Das Schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrechts, 23. Auflage, Zürich, Schulthess.
- Horn**, Norbert (Editör) (1995) Heymann-Handelsgesetzbuch (ohne Seerecht): Erstes Buch, 2. Auflage, Berlin, De Gruyter.
- Jabornegg**, Peter (Editör) (1997) Kommentar zum HGB: Handelsgesetzbuch mit Firmenrecht und Handelsmaklerrecht, Springer.
- Karayalçın**, Yaşar (1968) Ticaret Hukuku I: Giriş - Ticari İşletme, 3. Bası, Ankara, BTHAE Yayınları.
- Kayar**, İsmail (2002) ‘Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili’, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C:1, İstanbul, s. 479-494.
- Kayar**, İsmail (2017) Ticaret Hukuku, 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan**, Şaban & **Yasan**, Mustafa (2017) Ticaret Hukuku, 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kendigelen**, Abuzer (1996) ‘Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret 1995/1 Sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”inin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi’, İÜHFM, C:55, S:1-2, s. 297-334.

Korkmaz, Şerife (2010) ‘Ticaret Unvanının Korunması ve Marka İle İlişkisi’ (Yüksek Lisans), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mayson, Stephen & **French**, Derek & **Christopher**, Ryan (2017) Company Law, 34th Edition, Birleşik Krallık, Oxford University Press.

Poroy, Reha & **Yasaman**, Hamdi (2010) Ticari İşletme Hukuku, 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Sumer, Ayşe (2015) Ticaret Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, Beta Kitabevi.

Şener, Oruç Hami (2016) Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Ülgen, Hüseyin & **Helvacı**, Mehmet & **Kendigelen**, Abuzer & **Kaya**, Arslan & **Nomer Ertan**, N. Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Yongalık, Aynur (2002) ‘Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler: Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme’, BATIDER, C:21, S:3, s. 5-30.